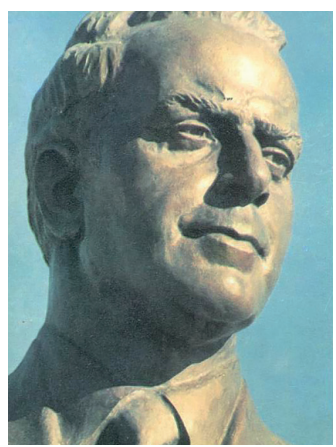

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Aliyev

Ağdam iki dəfə böyüyəcək...

20 noyabr - Ağdam Şəhəri Günüdür

İlham Əliyev:
Biz elə bir Ağdam
quracağıq ki,
bütün dünya üçün
örnek olacaqdır

YENİ
AZƏRBAYCAN

Azərbaycan dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir.
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

20 noyabr
2024-cü il,
çərşənbə
№ 212 (6798)
Qiyməti
60 qəpik

COP29-un
10 günü...

Fərqli mövzular,
innovativ yanaşmalar,
inklüziv həll yolları...

COP29 Baku
Azerbaijan
NOVEMBER 11-22
2024

2025-ci ilin sosial müjdəsi

YAP nümayəndə heyətinin Çinə səfəri başa çatıb

Bütün hədəfləri təmin edən maliyyə zərfi

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində “2025-ci ilin dövlət büdcəsi layihəsi” haqqında qanun layihəsi müzakirə olunmaqdadır. Büdcə sənədi ölkəmizin iqtisadi inkişaf templəri və maliyyə dayanıqlılığı ssenariləri əsasında tərtib edildiyindən cari və gələcək ilin makroiqtisadi göstəricilərinin vəziyyəti gəlir və xərc siyasətində əsas yer tutur. Hazırda ölkəmizin inkişaf dinamikası olduqca ümidvericidir. Qlobal miqyasda artan geosiyasi gərginliklərə, beynəlxalq əmtəə bazarlarında volatil qiymətlərə, dünya ölkələrində borc və büdcə kəsirinin...

Qara qutunun lenti “ərimişdi”...

Xocavənd rayonunun Qarakənd kəndinin yaxınlığında baş vermiş faciədən 33 il ötür. Belə ki, 1991-ci il noyabrın 20-də həmin ərazidə Azərbaycanın dövlət adamlarının, deputatların, ziyalıların olduğu “Mİ-8” hərbi helikopteri erməni hərbi birlişmələri tərəfindən vurulub.

Hərbi helikopterin terror hücumuna məruz qalması nəticəsində heyət üzvləri və sərhədlər, Azərbaycanın dövlət və hökumət nümayəndələri, Rusiya və Qazaxıstanın olan müşahidəçilər - dövlət katibi Tofiq İsmayilov, baş prokuror İsmət Qayıbov, dövlət müşaviri...

COP29-da müstəmləkəçiliyə və neokolonializmə qarşı etirazlar

Azərbaycan müstəmləkəçiliyə və neokolonializmə qarşı mübarizə aparan xalqları dəstəkləyir. Dövlətimiz bu mövqeyini bütün beynəlxalq platformalarda bəyan edib. COP29 çərçivəsində də Fransa və Niderland kimi ölkələrin müstəmləkəçi siyasəti ilə bağlı tədbirlər keçirilir. Eləcə də, müstəmləkəçilikdən əziyyət çəkən xalqlar COP29-da öz etiraz səslərini ucaldırırlar. Belə ki, noyabrın 14-də Fransa və Niderlandın müstəmləkəsi altında olan Afrika ölkələrinin...

İrəvanda məmur “genosidi”

Zamanında imperialist güc mərkəzlərinin maraqları əsasında saxtakarlıqla qurulan Ermənistan “dövləti” indiyədək elə saxtakarlıqla, uydurma miflərə əsaslanmaqla idarə olunub. Buna görə də aradan onilliklər ötsə də, bu ölkədə dövlətçilik ənənələri formalaşmayıb. Bunu təsdiqləyən çoxsaylı faktlar sadalamaq mümkündür. Məsələn, hansısa bir sivil ölkədə dövlət məmurlarının rəsmi tədbirdə ayağında pinti çəkməklə kameralar qarşısında poz verdiyini təsəvvür etmək mümkündürmü? Hansı ölkədə siyasi rəhbər içkili vəziyyətdə yol verdiyi sarsaq hərəkətləri cəmiyyət və dünya qarşısında reklam edər? Hansı lider velosipeddən yığılması ilə qürrələyə bilər?..

Yaxın Şərqdə
ATƏŞ KƏSİLƏCƏKMİ?

G20-nin Braziliya sammiti...

20 noyabr 2024-cü il, çərşənbə № 212 (6798)

Ağdam iki dəfə böyüyəcək...

20 noyabr - Ağdam Şəhəri Günüdür

Böyük zəfərlərimizlə başa çatan 44 günlük Vətən müharibəsindən və 23 saatlıq lokal xarakterli antiterror tədbirlərindən sonra müstəqil Azərbaycanın həyatına yeni əlamətdar günlər daxil olub. Prezident İlham Əliyevin müvafiq sərəncamları ilə işğaldan azad olunmuş ərazilər üzrə şəhər günlərinin təsis edilməsi də bu si-

rada yer alır.

Bu gün ölkəmizin hər yerində Ağdam Şəhəri Günü kimi qeyd olunur. Azərbaycanın qədim yaşayış məntəqəsi olan Ağdam məhz 20 noyabr 2020-ci il tarixində işğaldan azad olunub - üçtərəfli bəyanatın şərtlərinə uyğun olaraq döyüşsüz Azərbaycana təhvil verilib.

İlham Əliyev:

Biz elə bir Ağdam quracağıq ki, bütün dünya üçün örnək olacaqdır

Amansız işğal tarixi

lan ərazidə səfərdə olmuş xarici jurnalistlər onu Qafqazın Xirosiması adlandırırlar. Mən hesab edirəm ki, bu, Xirosimadan da pisdir. Ona görə ki, Xirosima nüvə faciəsi, atom zərbəsi idi. Lakin oradan vandallar və barbarlar dəstəsi keçməmişdi. Bizə gəldikdə isə Ağdam şəhəri işğal ediləndən sonra dağıdılıb. Füzuli şəhəri kimi, o da bilərəkdən, məqsədyönlü şəkildə dağıdılıb. Biz Ağdamı azad edəndə mən şəhərdəki evlərin birinin üzərində Azərbaycan bayrağı qaldırılmasını əmr edəndə dedilər ki, belə bina yoxdur, minlərlə, on minlərlə insanın yaşadığı böyük şəhər də birçə bina da qalmayıb. Hamısı yerlə-yeksan edilib. Bu, hərbi cinayətdir. Təkcə şəhərlər deyil, bütün kəndlər də yerlə-yeksan edilib. Bu, elə bir vəziyyətdir ki, dünya bəlkə də son yüzilliklərdə belə vəziyyət görməyib”.

Ağdamın ağ günləri geri qaydır

rəmzi mənə daşıyır.

Dövlətimizin başçısına təqdim olunan Baş Plana istinadən deyə bilərik ki, yaxın perspektivdə ermənilərin miras qoyub getdikləri indiki dağıntıları, xarabalıqların yerində müasir infraqururktura, istirahət guşələrinə, turistik yerləşdirmə obyektlərinə, rahat yaşayış ev-

Umumiyyətlə, postmüharibə dövründə Ağdamda icrasına başlanılan layihələrin sayı kifayət qədər çoxdur. İndiyədək burada Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Ağdam şəhərində inşa olunacaq ilk yaşayış binasının, 1 saylı məktəbin, Sənaye Parkının və digər infraqururktur obyektlərinin təməllərinin qoyulması keçirilib. Eyni zamanda, dövlətimizin başçısının iştirakı ilə “Ağdam-1” və “Ağdam-2” yarımstansiyalarının, “Qarabağ” Regional Elektrik Şəbəkəsinin Rəqəmsal İdarəetmə Mərkəzinin açılışı baş tutub. Bundan başqa, Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ağdam rayonunun Eyvazxanbəyli kəndində Atçılıq Nəsilartırma Mərkəzinin, şəhərin daxili yol və kommunikasiya şəbəkəsinin və digər mühüm obyektlərin təməllərinin qoyulması mərasimlərinə qatılıblar. Dövlətimizin başçısı və birinci xanım həmçinin Pənahəli Xanın Sarayı və İmarət Kompleksində görülməli işlərə tanış olub, Xurşidbanu Natovanın abidəsinin açılışında, Ağdam şəhərində keçmiş məcburi köçkünlər üçün inşa olunan 470 mənzildən ibarət yaşayış məhəlləsinin, şəhərin dəmir yolu və avtoağzal kompleksinin, rayonun Sarcılıq, Kəngərli, Xıdırli kəndlərinin təməllərinin qoyulması mərasimlərində iştirak ediblər. Prezident İlham Əliyevin cari ilin sentyabrında Ağdamda növbəti səfərinin proqramı da kifayət qədər zəngin olub. Belə ki, səfər çərçivəsində aşağıdakı tədbirlər baş tutub:

-Ağdam rayonunun Eyvazxanbəyli kəndinin təməllərinin qoyulması mərasimi;
-Ağdamın Kəngərli kəndində aparılan bərpa işləri ilə tanışlıq;
-Ağdam Sənaye Parkında görülməli işlərə tanışlıq, yeni zavodların açılışları;
-Ağdam şəhərində İmarət Kompleksinin bərpaedən sonra açılışı;
-“Ağdam City Hotel”in açılışı;
-Ağdam şəhərində “İmarət” stadionunun təməllərinin qoyulması mərasimi;
-Ağdamın Xıdırli kəndində görülməli bərpa işləri ilə tanışlıq;
-Ağdam-Əsgəran-Xocalı-Xankəndi avtomobil yolunda aparılan işlərə tanışlıq.

Bir sözlə, Ağdam sürətlə dirçəlir. Şəhərdə ilk sakinlərin köçürülməsi isə 2025-ci ildə nəzərdə tutulub.

Mübariz FEYİZLİ

Ağdamın süqutu 23 iyul 1993-cü il tarixində baş verib. Bununla da rayonun ərazisinin təxminən 70 faizi ermənilərin nəzarətinə keçib. Erməni vandalizminin bütün cəhətlərini Ağdamın təmsilində görmək mümkündür. Zamanında aran və dağılıq Qarabağın incisi sayılan Ağdam indi xarabalıqları xatırladır. Şəhərdən əsər-əlamət yoxdur, burada bir bina da salamat qalmayıb. Göz işlədikcə uzanıb gedən ərazilərdə yalnız Cümə məscidinin qalıqlarını görmək mümkündür. Düşmən məscidin qalıqlarını artilleriya atəşlərinin tənzimlənməsi üçün saxlayıb. Hesablamalara görə, işğal rayona 13 milyard 135 milyon ABŞ dolları məbləğində ziyan vurub. Prezident İlham Əliyev erməni vəhşiliyi ilə bağlı danışıqlar deyib: “Keçmiş Ağdam şəhərində, ondan qa-

1992-ci il avqust ayının 12-də ermənilərin atdığı mərmi nəticəsində Ağdam Çörək Muzeyinin fəaliyyətinə son qoyuldu və muzeydə olan 1500-dək eksponat yanaraq məhv oldu.

Ağdam deyəndə həm də buradakı məşhur çay evi yada düşürdü. Burada akademik Xudu Məmmədovun ideyası əsasında inşa olunan və 1986-cı ildən fəaliyyət göstərən Ağdam çay evinin şöhrəti respublikanın dörd bir tərəfinə yayılmışdı.

İşğaldan əvvəl rayonda 54 tibb müəssisəsi, 79 mədəniyyət ocağı fəaliyyət göstərirdi. Ağdam Azərbaycan elminə və mədəniyyətinə Süleyman Sanı Axundov, Fərid Mehdi, Şahmar Əkbərzadə, Əhməd Ağdaminski, Sara Qədimova, Qurban Primov, akademik Zakir Məmmədov, fəlsəfə elmləri doktoru Ziyəddin Göyüşov, tarix elmləri doktoru Rəşid Göyüşov, mineralogiya elmləri doktoru Xudu Məmmədov və b. onlarla görkəmli şəxsiyyət bəxş edib.

Şanlı Qələbə nəticəsində işğaldan azad edilmiş Ağdamın ağ günləri geri qaydır. Azadlığın qovuşması bu şəhər böyük quruculuq, təmir-bərpa işlərinin şahidinə çevrilir. Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva postmüharibə dövründə bir neçə dəfə Ağdamda səfər edərək burada reallaşdırılan layihələrlə tanış olublar və özlərinin dəyərləri tövsiyələrini veriblər. 2021-ci il mayın 28-də Azərbaycanda dövlət bayramı kimi qeyd olunan Müstəqillik Günündə isə Ağdam tarixi anlara şahidlik etdi. Belə ki, həmin tarixi gündə Prezident İlham Əliyevə Ağdam şəhərinin Baş Planı təqdim olub. Qeyd edək ki, Baş Plan üzərində müntəxəssislərin iştirakı ilə bir müddət iş aparılıb. Sənəd hazırlanarkən şəhərin tarixi siması və müasir çağırışlar nəzərə alınıb. Əlbəttə, Ağdam şəhərinin Baş Planının dövlət başçısına təqdim olunması üçün başqa bir vaxt da seçilə bilərdi. Ancaq belə bir əlamətdar tədbirin dövlət bayramımız olan Müstəqillik Günündə keçirilməsi böyük

lərinə malik olan bir şəhər salınacaq. Prezident İlham Əliyev Ağdam ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşündəki çıxışında əminliyini ifadə edərək bildirib ki, bütün nəzərdə tutulmuş planlar Baş Plan əsasında icra ediləcək və Ağdam şəhəri yenidən qurulacaq. “Biz elə bir şəhər quracağıq, elə bir Ağdam quracağıq ki, bütün dünya üçün örnək olacaqdır”, - deyərək dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

Əvvəllər Ağdam şəhərinin əhalisi 36 min nəfər olub. Hazırda bu rəqəm 50 mindən yuxarıdır. Dövlət başçısının tapşırığına uyğun olaraq, şəhər 100 min nəfər əhali üçün planlaşdırılıb. Şəhərin 1700 hektar ərazidə salınması nəzərdə tutulub. Beləliklə, Ağdam iki dəfə böyüyəcək - əvvəllər şəhərin ərazisi 700-800 hektar təşkil edirdi. Ağdamda 1750 fərdi ev, 23 min mənzil inşa olunaçaq. Əhalinin 30 faizi fərdi evlərdə yaşayacaq. Mərkəzi hissə şəhərin ən sıx yerini təşkil edəcək. Şəhərin ətrafı intensiv bağlarla əhatə olunaçaq.

Bütün hədəfləri təmin edən maliyyə zərfi

2025-ci ilin büdcə layihəsi Milli Məclisdə müzakirə olunur

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində “2025-ci ilin dövlət

İqtisadi mühit qənaətbəxşdir

Hazırda ölkənin strateji valyuta ehtiyatları 73 milyard dolları ötürüb. Bu göstərici cari ilin sonuna gözlənilən ÜDM-in 100 faizi olmaqla xarici dövlət borcunu 15 dəfəyə yaxın üstələyəcək. Birbaşa xarici dövlət borcunun səviyyəsi aşağıdır. Oktyabrın 1-i tarixinə bu göstərici 5 milyard dollar olmaqla ÜDM-in 7,2 faizini təşkil edir. Dünya üzrə ərzaq məhsullarının qiymətlərinin nisbətən azalaraq sabitləşməsi və bunun idxal qiymətlərinə təsiri, valyuta bazarında tarazlığın qorunması və manatın nominal effektiv məzənnəsinin möhkəmlənməsi inflyasiyanın aşağı səviyyədə olmasını şərtləndirib. O cümlədən təsdiq edilmiş müvafiq Tədbirlər Planının icrası an-

büdcəsi layihəsi” haqqında qanun layihəsi müzakirə olunmaqdadır. Büdcə sənədi ölkəmizin iqtisadi inkişaf təmpləri və maliyyə

dayanıqlılığını ssenariləri əsasında tərtib edildiyindən cari və gələn ilin makroiqtisadi göstəricilərinin vəziyyəti gəlir və xərc siya-

ti inflyasiya tədbirlərinə öz töhfəsini verməkdədir, 2024-cü ilin 10 ayında orta illik inflyasiya 1,7 faiz təşkil edib.

Eyni zamanda, növbəti ilin makroiqtisadi göstəriciləri də büdcə siyasətinin parametrləri müəyyən etmək baxımından əlverişlidir. 2025-ci il və növbəti üç il əhatə edən Ortamüddətli Xərclər Çərçivəsi mövcud xarici və daxili makroiqtisadi mühit, büdcə siyasətinin əsas istiqamət və hədəfləri, büdcə qaydasının hədəfləri və makroiqtisadi proqnozlar nəzərə alınmaqla hazırlanıb. Belə ki, növbəti ilin büdcə siyasəti çərçivəsi “2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiya”sında nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpa, yenidən qurulması, ölkə iqtisadiyyatına reinteqrasiyası və ərazilərə Böyük Qayıdışın təmin edilməsi, ölkənin hərbi-müdafiə qabiliyyətinin və təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin icrası, əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və rifah halının yaxşılaşdırılması üçün əlavə sosial dəstək paketi, dayanıqlı iqtisadi artımın dəstəklənməsi, makroiqtisadi sabitliyin və büdcə dayanıqlılığının təmin olunması kimi əsas hədəfləri özündə birləşdirir.

Əsas xərc hədəfi - hərbi məqsədlər və azad ərazilərin quruculuğu

2025-ci ildə dövlət büdcəsi xərclərinin inflyasiyaya təsiri davam edəcək. Mərkəzi Bankın sədri Taleh Kazımovun sözlərinə görə, gələn il büdcənin ümumi xərclərinin inflyasiyaya 0,2 faiz, o cümlədən cari xərclərinin də 0,2 faiz, əsaslı xərclərinin isə neytral təsir edəcəyi gözlənilir.

Büdcənin xərc prioriteti kimi ilk yerini müdafiə və təhlükəsizlik istiqaməti tutur. Müdafiə və təhlükəsizlik xərclərinin məbləği 8 milyard 396,3 milyon manat olmaqla cəmi xərclərin 20 faizini təşkil edəcək. Büdcə xərclərində ikinci başlıca istiqamət isə Böyük Qayıdışda dair I Dövlət Proqramının icrası çərçivəsində nəzərdə tutulan tədbirlərin maliyyələşdirilməsidir. Həmin məqsədlərə uyğun olaraq, işğaldan azad olunmuş ərazilərə Bö-

gəlirlər 38,3 milyard, xərclər 41 milyard 368 milyon manat

Növbəti ilin dövlət və icmal büdcələrinin tərtibi ssenariləri İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən təqdim olunmuş baza proqnozu əsas götürülüb. 2025-ci ildə ÜDM-in nominal həcmi 129,2 milyard manat, qeyri-neft qaz sektorunda ÜDM-in nominal həcmi isə 92,2 milyard manat proqnozlaşdırılır. Növbəti ildə adambaşına düşən ÜDM-in 7412 dollar, 2028-ci ildə isə 8522 dolları təşkil edəcəyi ehtimal olunur. 2025-ci ildə tədviy balansının cari hesabının profisitinin ÜDM-ə nisbəti 5,6 faiz həcmində, 2025-2028-ci illərdə isə neft-qaz hasilatının son tarixə olan proqnozu nəzərə alınmaqla cari hesabın profisitinin ÜDM-ə nisbətinin orta hesabla 3 faiz ətrafında olacağı proqnozlaşdırılır. Bu çərçivə üzrə büdcədə ümumi daxili məhsulun ar-

ti tərmi 3,5 faiz, qeyri-neft sektoru üzrə ümumi daxili məhsulun artım tempi 4,9 faiz, orta illik inflyasiya 4,6 faiz, xam neftin bir barelinin orta illik ixrac qiyməti büdcə hesablamaları üçün 70 dollar, təbii qazın min kubmetrinin orta illik ixrac qiyməti isə 242 dollar, manatın məzənnəsi isə 1 dollar - 1,7 manat səviyyəsində müəyyən olub.

Maliyyə naziri Samir Şərifov bildirib ki, gələn il büdcə gəlirlərinin 38 milyard 316 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da cari ildə dürüstləşdirilmiş büdcənin gəlirləri ilə nisbətə təxminən 1 milyard manat çoxdur. Büdcə gəlirlərinin 18 milyard 773 milyon manatı neft-qaz sektorunun, 19 milyard 543 milyon manatı qeyri-neft-qaz sektorunun pa-

setində əsas yer tutur. Hazırda ölkəmizin inkişaf dinamikası olduqca ümidvericidir. Qlobal miqyasda artan geosiyasi gərginliklərə, beynəlxalq əmtəə bazarlarında volatili qiymətlərə, dünya ölkələrində borc və büdcə kəsirinin artmasına baxmayaraq, ölkəmizdə

yəni düşəcək. Qeyri-neft gəlirləri büdcədə 51 faizə yaxın olmaqla yenə də üstünlük təşkil edəcək. Dövlət büdcəsinin xərcləri 41 milyard 368 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulur ki, bu rəqəm 2024-cü ilin təsdiq edilmiş ilk büdcəsinə nisbətən 4 milyard 605 milyon manat və yaxud 12,5 faiz, yenidən baxılmış büdcəyə nisbətən isə 1 milyard 625 milyon manat və yaxud 4,1 faiz çoxdur. Bu, müstəqil Azərbaycan Respublikasının tarixində ən böyük büdcə zərfi deməkdir. Faktiki olaraq yeni ilin büdcəsinin maliyyə portfeli ümumi daxili məhsulun (ÜDM) üçdə birinə bərabər olacaq. Bu, olduqca böyük maliyyə təminatı deməkdir. Yeri gəlmişkən, ortamüddətli dövr üçün, yəni, 2021-ci ildə müqayisədə 2025-ci ilin dövlət büdcəsi üzrə xərclər 13 milyard 946 milyon manat və yaxud 1,5 dəfə artıb.

yətli tibbi xidmətlərə çıxışının yaxşılaşdırılması məqsədləri üçün növbəti ilin dövlət büdcəsində daha böyük vəsait nəzərdə tutulub.

Keçmiş məcburi köçkünlər üçün 311 milyon manat

Dövlət büdcəsində keçmiş məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsi üçün 311 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulur. Bu vəsaitin 280 milyon manatı keçmiş məcburi köçkünlərin və yaxud onlara bərabər tutulan şəxslərin aylıq müavinətlərinə, 31 milyon manatı isə kommunal xidmətlərə yönəldiləcək.

Azərbaycanın 2022-2026-cı illər sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası çərçivəsində sosial-yönümlü tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə 893 milyon manat, investisiya layihələrinə isə 1 milyard 100 milyon manat ayrılması planlaşdırılır. Ümumi olaraq, bu məqsədlər üçün 1 milyard 993 milyon manat vəsait nə-

lub. Gələn ilin dövlət büdcəsində müdafiə və milli təhlükəsizlik xərcləri ümumi büdcə xərclərinin 17 faizini təşkil edir.

ELBRUS CƏFƏRLİ

COP29-un 10 günü...

Artıq 10-cü gününü yaşadığımız COP29 davam etməkdədir. Qlobal dünyanı maraqlandıran və narahat edən məsələlərin müzakirə edildiyi platforma bütün dünyada diqqətlə izlənilir. Xüsusilə, yeni

dövrün, müasir trendlərin əsas inklüziv predmetlərini özündə əks etdirən panel iclasları, toplantılar böyük maraqla qarşılanır. Həmin panel iclaslarında ortaya qoyulan məsələlər qlobal əhəmiyyət daşı

maqla yanaşı, gələcək nəsillərin sağlam inkişafına da mühüm töhfələr vəd edir. Bu mənada, COP29-un uğurları əvəzəlməzdir.

Fərqli mövzular, innovativ yanaşmalar, inklüziv həll yolları...

İqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizədə gənclərin rolu...

Yeri gəlmişkən, COP29 çərçivəsində Milli QHT Forumu Pavilyonunda Azərbaycan Demokratik Tələbə Gənclər Təşkilatı "İqlim dəyişmələri ilə mübarizədə gənclərin fəallığı və təhsil imkanları" adlı konfrans keçirib. Konfransda 15 ölkədən QHT rəhbərləri, ekspert və ekofəallar iqlim fəaliyyətləri, onun yan təsirləri ilə mübarizədə gənclərin fəal iştirakı, təhsil imkanları və davamlı əməkdaşlığa dair təqdimatlar ediblər. Müzakirələrin yekununda iştirakçı ölkələrin QHT liderləri, ekspert və ekofəalların iştirakı ilə "İqlim dəyişmələri ilə mübarizədə fəal "yaşıl iştirakçılıq" üzrə" Tərəfdaşlıq Şəbəkəsinin qurulması nəzərdən keçirilib.

Eyni zamanda, COP29 çərçivəsində Azərbaycan Milli QHT Forumu və Pan-Afrika İqlim Ədaləti Aliyası (PACIA) tərəfindən Inklüziv

İqlim Fəaliyyəti - "Afrika və Azərbaycan birgə iqlim fəaliyyətləri üçün maliyyələşmə mexanizmləri" mövzusunda tədbir baş tutub. Tədbirdə iqlim dəyişmələri ilə bağlı fəaliyyətlərin həyata keçirilməsində maliyyə mexanizmlərinin rolu mövzusunda müzakirələr aparılıb. Azərbaycanın Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin ictimai birliklərə ayırdığı maliyyə təcrübəsi afrikalı QHT-lərlə bölüşülüb.

Afrika QHT-ləri də təkcə inkişaf etmiş ölkələr tərəfindən deyil, eyni zamanda, Pan-Afrika ölkələri səviyyəsində dövlətlərin yerli icmaların iqlim fəaliyyətlərinin həyata keçirilməsi üçün maliyyə ayırmasının əhəmiyyətinə toxunublar. Tədbirdə, həmçinin Afrika və Azərbaycan tərəfdaşlığının əhəmiyyəti də vurğulanıb.

İdman COP29-un kölgəsində - Dayanıqlı hərəkət üçün "Fit" həllər...

Qeyd edildiyi kimi, sağlam gələcəklə bağlı prioritetlər COP29-un əsas hədəfləri sırasındadır. Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası çərçivəsində "İdman COP29-un kölgəsində - Dayanıqlı hərəkət üçün "Fit" həllər" mövzusunda tədbirin keçirilməsi də bu baxımdan təsadüfi sayıla bilməz. Tədbirin əsas hədəfi COP29-un məqsədlərinə uyğun olaraq idmanın dayanıqlı təcrübələrin təbliğatındakı əhəmiyyəti və iqlim fəaliyyətinə göstərilə biləcək dəstəyin gələcək təşəbbüslər üçün vacibliyini vurğulamaq olub. Gənclər və İdman Nazirliyinin İdman şöbəsinin müdiri Elnur

Məmmədovun moderatorluğu ilə baş tutan tədbirdə İslam Həmrəyliyi İdman Assosiasiyasının (ISSA) baş katibi Nasser Ayman Majalı, "Real Betis" fondunun baş meneceri Rafael Muela Pastor və Azərbaycan Milli Antidoping Agentliyinin (AMADA) icraçı direktoru Təhmimə Tağı-zadə bu çıxış edərək, perspektivləri müzakirə ediblər. Bundan başqa, iqlim mövzusunda gənc təşəbbüslərin təqdimatına da yer ayrılıb. Belə ki, Mavi Planet Alyansının Qlobal Səfəri Zek Lubin və "SECOTO International Green" şirkətinin təsisçisi və baş icraçı direktoru Patiens Şumbuşa da çıxış ediblər.

Səhiyyə Gündəliyinin nailiyyətlərinə və sonrakı təşəbbüslərə əsaslanır".

Qeyd olunub ki, Azərbaycan COP29-a ev sahibliyi edərək yaşıl enerjiyə keçidə sadiqdir. Hazırda ATACH 90-dan çox ölkə və ərazi, həmçinin mühüm missiyada birgə çalışan 70-dən çox tərəfdaş birləşdirir. Bundan əlavə, ATACH iqlim dəyişikliyi və sağlamlıqla bağlı tədbirləri gücləndirmək üçün mühüm qlobal əməkdaşlıq mexanizmi təqdim edir. İqlim dəyişikliyinə təhlükəli xəstəliklərin yayılması, səhiyyə sistemləri üçün yük yaratdığı və maliyyə dəyərliyinə xələl gətirməsinə səbəb olduğu vurğulanıb. Bu cür böhranlar nəticəsində ən həssas əhali təbəqələri əziyyət çəkir. Bu baxımdan, innovasiya, texnologiya və tədqiqatları stimullaşdırmaq üçün böhrana birgə reaksiya verən imkanlardan istifadə etməyin vacibliyi qeyd olunub. Bu tədbirlər daha sağlam gələcəyə və daha möhkəm sistemlərə gətirib çıxaraçaq.

XXI əsr üçün ən aktual məsələlərdən sayılan ərzaq təhlükəsizliyi məsələsi də COP29-da müzakirə edilib. Bununla bağlı "Aşağı emissiyalı və dayanıqlı ərzaq sistemləri üçün elm və innovasiya" adlı yan tədbir keçirilib. COP29 Sədrliyinin BMT-nin ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı (FAO) və Beynəlxalq Aqrar Tədqiqatlar üzrə Məsləhət Qrupunun (CGIAR) ilə birgə təşkil etdiyi tədbir ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Gününə həsr olunub.

Xəzərin ekoloji problemləri müzakirə edilir

COP29 çərçivəsində ən aktual müzakirə predmetlərindən biri də Xəzər dənizinin ekoloji problemləridir. Artıq günlərdir ki, bu mövzuda fərqli toplantılar reallaşdırılır. Noyabrın 19-da da Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə "Xəzərlə tanışlıq: Tehran Konvensiyası vasitəsilə iqlim dəyişikliyinin təsirləri altında sahil dayanıqlılığının və biomüxtəlifliyin qorunması" mövzusunda tədbir keçirilib. Tədbirdə Xəzər dənizinin ekoloji problemləri və çirklənmə mənbələri müzakirə olunub. Bildirilib ki, ekoloji problemin səbəbləri dənizdə karbohidrogen ehtiyatlarının artması, hasilatı və nəqli zamanı ekoloji tələblərin gözənilməməsi, sənaye tullantıları, çay suları ilə dənizə müxtəlif çir

ləndirici maddələrin gətirilməsi, məişət tullantı sularının təmizlənmədən Xəzər dənizinə axıdılması, tullantılar, kond təsərrüfatında istifadə olunan gübrələrin yağıntı və suvarma suları ilə yuyularaq çaylar-kanallar vasitəsilə dənizə axması və bu kimi digər amillərlə bağlıdır.

Qeyd edilib ki, Tehran Konvensiyası kimi tanınan saziş Xəzər dənizinin ətraf mühitinin bütün növ mənbələrdən çirklənməsinin qarşısının alınmasına, habelə Xəzər dənizinin ətraf mühitinin mühafizəsi, saxlanması və bərpasına qulluq edir. Tədbirdə Xəzər dənizinin neft məhsulları ilə çirklənməsinin aerasiya prosesini ciddi şəkildə pozduğu, dəniz fauna və florasının məhv olmasına gətirib çıxardığı bildirilib.

Ərzaq təhlükəsizliyi əsas prioritetlərdəndir...

CGIAR-ın icraçı direktoru İsmahane Elouafi çıxışında bildirib ki, bu gün dünyamız iki qeyri-adi çağırışla üz-üzədir və dünyanın ən təcili iki problemi olan iqlim dəyişikliyi və qida təhlükəsizliyi bir-biri ilə sıx əlaqədirdir. Dünyanın ərzaq ehtiyatının üçdəbirini təmin edən və dünya təsərrüfatlarının 83 faizini təşkil edən 500 milyon kiçik təsərrüfatının bir çoxu iqlim dəyişikliyindən xüsusilə əziyyət çəkən bölgələrdə yaşayır, bu da hər gün onların həyatını və dolanışığını təhlükə altına qoyur.

Məruzəçi, həmçinin təmsil etdiyi qurumun dünyanın müxtəlif regionlarında həyata keçirdiyi elmi tədqiqat, təbii təşəbbüslər və innovativ yanaşmalar barədə məlumat verib. Qeyd edilib ki, təbii innovasiyalar metan emissiyalarını 30 faiz azalda bilər, heyvandarlıq istehsalında istixana

qazlarının azaldılması üçün yol xəritəsi təqdim edə və daha geniş tətbiq və siyasət inteqrasiyası üçün əsas yarada bilər. Çıxışlarda elmi və innovativ yanaşmaların ərzaq sistemlərinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində əməkdaşlığa sadiq qalmağın, bilik paylaşmağa və iqlimə uyğun ağıllı qida sistemlərini təmin edəcək sərmayələri dəstəkləməyin vacibliyi vurğulanıb.

Ərzaq təhlükəsizliyinə həsr olunan "Fərmerlər üçün Bakı Harmoniya İqlim Təşəbbüsünün başlanılması: Fərmerləri iqlim dayanıqlılığı üçün gücləndirmək", "Fərmerlər üçün Bakı Harmoniya İqlim Təşəbbüsünün işə salınması: Fərmerlərin iqlim dəyişikliyinə qarşı dayanıqlılığının artırılması üçün imkanların genişləndirilməsi" adlı tədbirlərdə də bu istiqamətdə mühüm müzakirələr aparılıb.

Problemlərin həllinə elmi yanaşma...

Təbii ki, iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizədə elmi yanaşmalara daha çox ehtiyac duyulur. COP29 çərçivəsində akademik Həsən Əliyev adına Coğrafiya İnstitutu Qazaxıstanın Coğrafiya və Su Təhlükəsizliyi İnstitutu ilə birgə "Elm, texnologiya və innovasiya / rəqəmsallaşma günü" tematikası üzrə "Xəzərin realıqları: davamlı inkişaf" mövzusunda tədbir keçirib. Tədbirdə çıxış edən nətiqlər müasir dünyamızda baş verən iqlim dəyişmələri, havada temperaturun artması, quraqlıq hadisə, su ehtiyatları, ekoloji problemlər və onlardan çıxış

yolları və digər məsələlərə aydınlıq gətiriblər. Tədbirin ikinci hissəsində elmi müzakirələr aparılıb. "Xəzər dənizinin səviyyəsinə iqlimin təsiri", "Xəzər dənizinin səviyyə rejimi", "İqlim dəyişikliyi kontekstində Xəzər dənizinin buzu", "İqlim dəyişikliyinin Xəzər dənizinə təsirinə qiymətləndirilməsi: iki ssenarili modeləşdirmə metodu" mövzularında çıxışlar edilib. Tədbirin sonunda akademik Həsən Əliyev adına Coğrafiya İnstitutu və Coğrafiya və Su Təhlükəsizliyi İnstitutu arasında memorandum imzalanıb.

COP29-da ATACH Günü...

BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının 9-cu günündə ATACH Günü keçirilib. Tədbirdə çıxış edən Azərbaycanın səhiyyə naziri Teymur Musayev iqlim dəyişikliyinə qlobal problem və bəşəriyyət üçün real təhlükə kimi dövrümüzün ən çox müzakirə olunan mövzularından biri olduğunu qeyd edib. Bildirilib ki, son vaxtlar yalnız uzaq gələcəkdə mümkün kimi qəbul edilən problem indi qapımızı "döyür". Quraqlıq, su qıtlığı, anomali istilər və dəniz səviyyəsinin qalxması insanları

əsrilər boyu yaşadığı məkanlardan tərk etməyə məcbur edir. Azərbaycanın İqlim və Sağlamlıq qorunması naminə Transformasiya Alyansına (ATACH) rəsmi olaraq qoşulduğu və 2024-2026-cı illər üçün Alyansın həmtəşkilatçısı kimi çıxış edəcəyi vurğulanıb: "ATACH iqlim və sağlamlıq məsələləri üzrə milli və beynəlxalq əməkdaşlıq üçün əsas qlobal platforma rolunu oynayır. Alyans Şərm əl-Şeyx Uyğunlaşma Gündəliyi-nə (COP27), COP28-in Sağlamlıq Bəyannaməsi və 77-ci Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasında qəbul edilən İqlim Dəyişikliyi və Sağlamlıq üzrə Qətnamə də daxil olmaqla, COP26

COP29 çərçivəsində 300-500 milyard dollarlıq yeni maliyyə hədəfi ətrafında danışıqlar gedir

Bakıda keçirilən BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) çərçivəsində yeni maliyyə hədəfinin müəyyən olunması üçün 300-500 milyard dollar arasında yeni maliyyə hədəfi ətrafında danışıqlar gedir.

"Report" a danışıqlara yaxın diplomatik mənbənin verdiyi məlumata əsasən, danışıqlar sort və ciddi sürətdə davam edir.

Mənbənin bildirdiyinə görə, Avropa İttifaqı (AI) və ABŞ böyük ma

liyyə yükünün altına girmək istəmir. AI-də başa düşürlər ki, bunu indi etmək lazımdır, çünki ABŞ-də Donald Trump hakimiyyətə gələndən sonra bunu etmək mümkün olmayacaqdır.

Məlumatla görə, kollektiv Qərbi hər bir vaxtla yüksək inkişaf səviyyəsi və maliyyə imkanları olan inkişaf etməkdə olan ölkələri prosesə daxil etmək istəyir. Qərbi xüsusilə bu prosesə Çin, Qətər və bu qəbilədən olan ölkələri cəlb etmək niyyətləndirir.

Cənubi Koreya, Sinqapur və

müəyyən mənada Ərəb Əmirlikləri bu sıraya qoşulsalar da, Çin və Səudiyyə Ərəbistanı qəti etiraz edir. Çin China+G 77 qrupu vasitəsilə prosesə və Qərbi ölkələrinə təzyiq göstərir.

Mənbə xatırladı ki, ABŞ-nin bütün COP danışıqlarında strategiya-sı heç bir əhəmiyyətli qərar qəbul etməmiş və ABŞ-nin neft-qaz sənayesini qorumaqdan ibarət olub. İndiki danışıqlar qrupu Trump seçildəndən sonra çox tərəddüdü görünür.

Səudiyyə Ərəbistanı, Küveyt, Boliviya və bu qrup digər ölkələr keçən il Birleşmiş Ərəb Əmirliklərindən qəbul edilmiş "fossil fuel transition" sənədinin öləyhinə çıxır və onun təkrar gündəliyə gətirilməsinə mane olurlar.

Azərbaycan danışıqlar prosesində vasitəçi və ev sahibidir. Geosiyasi qütbləşmə kəskinləşir. Yeni maliyyə hədəfi müəyyən olunaçaqsa, bu, bütün dünyanın uğurudur. Bu olma-yacaqsa bu eyni zamanda bütün dünyanın və iqlim fəaliyyətinin iflasıdır.

Məsələ ilə bağlı Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, 2023-cü ilin sentyabrında antiterror tədbirlərindən

Həqiqəti əks etdirməyən sənəd

Çərçivə Konvensiyasının Məşvərət Komitəsi Azərbaycanla bağlı qeyri-obyektiv mövqə nümayiş etdirir

sonra baş verən inkişaflara dair rəy-də yer alan əsasən siyasiləşdirilmiş iddialar beşinci monitoring dövrünün müddətinin çərçivəsindən kənara çıxır. Azərbaycanın Beşinci Dövlət Hesabatında 2017-2022-ci illər üzrə müddətə aid müvafiq məlumatların yer alması, habelə davam edən hərbi işğal və respublikamızın ermənişilliyi şəxslərin yaşadığı ərazilər üzərində qanuni suveren nəzarətinin olmamasına görə konvensiyanın hesabatın əhatə etdiyi dövr ərzində həyata keçirilə bilmədiyinə dair qeydlərin həmin hesabatda əksini tapması Məşvərət Komitəsinin sözügedən iddialarının konvensiyanın konkret müddət çərçivəsində icrasını qiymətləndirmək üçün verilən mandatdan kənara çıxdığını göstərir.

Azərbaycan ərazilərinin bir hissəsində, bu ərazilərdə suveren nəzarətin həyata keçirilməsinə və oradakı ermənişilliyi şəxslərə münasibətdə Çərçivə Konvensiyasının müddəalarının tam tətbiqinə mane olan hərbi işğalın aradan qaldırılmasının ardınca postmünaqişə dövrü üçün nəzərdə tutulan həssas səylərin planlaşdırma mərhələsində olduğu bir məqamda Məşvərət Komitəsi mühakimə yürütməyə tələsməməli və kifayət qədər kövrək olan prosesə əngəl törətməmək məqsədilə lazımi qədər ehtiyatlı davranmalı idi. Komitənin öz qiymətləndirməsinin əhatə dairəsini ona tapşırılan müddət çərçivəsindən bir tərəfli qaydada kənara çıxaraq siyasəti motivi və qərəzli yanaşmadan xəbərdar fərqli yol tutması təəssüf doğurur.

Məşvərət Komitəsinin erməni etnik qrupunu diqqət mərkəzində saxlayan seçici yanaşması və müva-

fiq misallar göstərmədən naməlum mənbələrdən alınan məlumatlara həddən artıq əsaslanması sözügedən Komitənin qeyri-obyektiv yanaşmasını daha aydın nümayiş etdirir.

Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin müvafiq qərarlarının yanlış təfsiri və Avropa Şurasının insan hüquqları üzrə komissarının rəyindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənən qiymətləndirmələr də daxil olmaqla, Komitənin təcrübə sahəsinə və mandatına aid olmayan məsələlərə (misal üçün, Laçın yolu ətrafında vəziyyət və ya etnik ermənilərin Qarabağ bölgəsindən Ermenistana köçməsi) dair bir çox yalan iddialar qəbul edilməzdir. Çərçivə Konvensiyasının təkcə milli azlıqlara mənsub şəxslərin hüquqlarının müdafiəsinin təmin edilməsinə nəzərdə tutmadığı, eyni zamanda, qanunun aliliyinə və əlaqədar dövlətlərin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə, konstitusiyaya quruluşuna hörmət edilməsinin zəruriliyinə əsaslandığı həmçinin bir daha qeyd olunanmaldır. Buna baxmayaraq, rəydə birtərəfli qaydada erməni səkinlərinin hüquqlarının müdafiəsinin zəruriliyi qeyd edilir, həmin kateqoriyaya aid olan şəxslərin Azərbaycanın qanunvericiliyinə əməl etməklə öhdəliyinə isə məhəl qoyulmur.

Böyük narahatlıq doğuran digər məsələ standartların üzv dövlətlərə münasibətdə qeyri-düzgün tətbiqidir. Azlıqların hüquqları ilə əlaqədar

bənzər vəziyyətlərdə olmalarına baxmayaraq, bezi ölkələrə fərqli münasibətin göstərilməsi təəssüf doğurur. Etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində Ermənistanda öz doğma yurdlarından zorla qovulmuş azərbaycanlıların hüquqlarına Komitə tərəfindən etinasızlıq nümayiş etdirilməkdədir. Bundan əlavə, ölkədə insan hüquqlarının ümumi vəziyyətinin qiymətləndirilməsinin aparılması Məşvərət Komitəsinin mandatından və Konvensiyanın əhatə dairəsindən kənara çıxılması deməkdir və bu qiymətləndirmənin rəyini məqsəd və hədəfləri ilə əlaqəsi yoxdur. Bu baxımdan, Məşvərət Komitəsinin Media haqqında və QHT-lər haqqında qanunlara yenidən baxılmasına dair çağırışı qeyri-adekvatdır və uyğun deyil.

Vətəndaşları üçün insan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının müdafiəsi, layiqli yaşayış səviyyəsinin təmin edilməsi dövlətin ali məqsədidir. Azərbaycanda bu istiqamətdə ardıcıl tədbirlər həyata keçirilib və həzrətdə həyata keçirilib.

Nardar BAYRAMLI

YAP nümayəndə heyətinin Çinə səfəri başa çatıb

Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqovun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Çin Xalq Respublikasına səfəri çərçivəsində Nantun şəhərində Çin Kommunist Partiyası (ÇKP) Sucian ərazi təşkilatı, Sucian kənd muzeyi, Pilotsuz Avtomobillərin Elmi-Texniki Mərkəzi ilə tanışlıqdan sonra Şanxay şəhərinə yola düşüb.

ÇKP Şanxay şəhər komitəsinə və Şanxay Şəhər Partiya məktəbində keçirilmiş görüşlərdə dostluq, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq və etibarlı strateji tərəfdaşlıq müstəvidə inkişaf edərək keyfiyyətə yeni mərhələyə yüksələn Azərbaycan-Çin münasibətlərinin aktual çağırışlara cavab verməklə müasir beynəlxalq münasibətlər sisteminin mühüm reallığı olduğu diqqətə çatdırılıb.

Hər iki ölkənin bir-birinin dövlətçilik mənafehlərinə uyğun işbirliyinə yüksək dəyər verdiyi və müxtəlif sahələrdə əhatə edən əlaqələrin

genişlənməsində maraqlı olduğu vurğulanıb. Bildirilib ki, qlobal siyasi proseslərə təsir etmək imkanına malik, dövlətlərarası münasibətlərin milli maraqlar və beynəlxalq hüquq normaları əsasında inkişafının tərəfdarı olan Azərbaycan ilə Çin Avrasiyada daimi sülh, dayanıqlı təhlükəsizlik və perspektivli əməkdaşlıq üçün məqsədyönlü siyasət həyata keçirir.

Vurğulanıb ki, iki ölkənin beynəlxalq müstəvidə bir-birinin maraqlarını müdafiə etməsi, o cümlədən Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı və BRICS platforması çərçivəsində əməkdaşlığı diqqət mərkəzində saxlaması ciddi geosiyasi dəyişikliklərlə müşayiət olunan yeni reallıqlar fonunda olduqca mühüm əhəmiyyətə malikdir.

2024-cü il iyulun 3-də Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Astanada keçirilən Zirvə toplantısı çərçivəsində "Azərbaycan Respublikası

ilə Çin Xalq Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamə"nin qəbulunun müstəqil siyasət həyata keçirən iki dövlətin ortaq iradəsini ifadə etməklə gələcəyə yönəlik çox önəmli addım olduğu diqqətə çatdırılıb. Vurğulanıb ki, Bəyannamədə qeyd edildiyi kimi, tərəflər siyasi, iqtisadi və mədəni sahələrdə

əməkdaşlığı genişləndirməyə, beynəlxalq məsələlərdə qarşılıqlı fəaliyyəti gücləndirməyə, iki ölkənin ümumi maraqlarını birgə qorumağa, həmçinin regional və qlobal sülh, sabitlik və inkişaf fəaliyyətini irəlilətməyə dair razılıq əldə ediblər. Bu, Azərbaycan ilə Çinin bir-birini prioritet və etibarlı tərəfdaş hesab edərək strateji hədəflərini

ardıcıl olaraq gerçəkləşdirmək əzmində göstərir.

Qeyd olunub ki, Birgə Bəyannamədə əksini tapan mühüm məsələlərdən biri də YAP ilə ÇKP arasında əlaqələrin gücləndirilməsidir ki, bu da Azərbaycan-Çin münasibətlərinin inkişafına əhəmiyyətli töhfələr verəcəkdir.

Diqqətə çatdırılıb ki, əlaqələri yüksək səviyyədə saxlamaq, mütəmadi olaraq nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı səfərlərini təşkil etmək, ümumi maraq doğuran məsələlər üzrə təmasları gücləndirmək qarşısında duran başlıca vəzifələrdəndir.

Bildirilib ki, memorandumdan irəli gələrək humanitar mübadiləni zənginləşdirmək, təhsil sahəsində, kütləvi informasiya vasitələri, regional hakimiyyət orqanları, ictimai təşkilatlar və s. arasında ikitərəfli əlaqələrin partiyalararası platformalarının yaradılması da xüsusi diqqət mərkəzində saxlanılacaqdır. Hər iki ölkədə gənclərlə işin

dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən biri olduğu vurğulanaraq gənclərin ictimai-siyasi sahədə, o cümlədən dövlət idarəçiliyi və partiya həyatında fəal iştirakına xüsusi önəm verildiyi bildirilib. Gənclərlə siyasi-ideoloji işin əhəmiyyətindən bəhs edilərək bu istiqamətdə aidiyyəti təhsil müəssisələri arasında faydalı təcrübə mübadiləsinin aparılmasının mövcud reallıqlar və çağırışlar fonunda önəmi diqqətə çatdırılıb.

Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişaf modeli və Çin xüsusiyyətli sosializm haqqında da ətraflı məlumatın verildiyi görüşlərdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər barədə müzakirələr aparılıb.

Şanxay şəhərinə səfər çərçivəsində Çin Kommunist Partiyasının Birinci Qurultayı Muzeyi, Suhey xidmət mərkəzi, "Şərqi mirvarisi" teleqülləsi, Çjanbay mikrorayonu, Qlobal Ticarət Limanı və Suca çayı sahilindəki tarixi məhəllə də ziyarət edilib.

İtkin düşmüş insanların taleyi...

Ermənistana öz öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün beynəlxalq təzyiq göstərilməlidir

Ermənistan torpaqlarımızın işğalı dövründə xalqımıza qarşı çoxsaylı cinayətlər törədib. Azərbaycana qarşı hərbi təəcüv zamanı dinc insanlar kütləvi qətlə yetirilib, girov götürülüb, eləcə də yaşayış məntəqələri tamamilə dağıdılıb. Eyni zamanda, müharibə dövründə itkin düşmüş minlərlə azərbaycanlının taleyi bugünkü məlum deyil.

Xalqımıza qarşı cinayətlər cəzasız qalır

Xatırladaq ki, Birinci Qarabağ müharibəsində 3890 vətəndaşımız Azərbaycan Respublikasının Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasında itkin düşmüş şəxs kimi qeydiyyatda alınıb. 44 günlük Vətən müharibəsində isə 6 vətəndaşımız itkin düşüb. Torpaqlarımız işğaldan azad edildikdən sonra həmin ərazilərdə kütləvi məzarlıqlar aşkar olunub. Həmin məzarlıqlarda basdırılmış insanlar Birinci

Qarabağ müharibəsində itkin düşmüşlərdir. Onların bəzilərinin kimliyi müəyyənləşdirilərək ailələrinə təhvil verilib və dəfn olunublar. Hazırda işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə bu istiqamətdə davamlı olaraq işlər aparılır.

İnsanlığa qarşı törədilən bu cinayətlər cəzasız qalmamalıdır və qalır. 44 günlük Vətən müharibəsində xalqımıza qarşı cinayətlər törətmiş ermənilərin bir qismi öz cəzalarını aldılar. Eləcə də 2023-cü ilin sentyabr ayında Qarabağda keçirilmiş antiterror tədbirləri zamanı separatçılar diz çökdürüldü, onların başçıları həbs olunaraq Bakıya gətirildilər. Bu canilər törətdikləri cinayətlərə görə cavab verəcəklər. Lakin minlərlə azərbaycanlının taleyi haqqında hələ də məlumat yoxdur. Ermənistan tərəfi bu məlumatları verməlidir. Ermənistan öz öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün beynəlxalq səviyyədə təzyiq göstərilməlidir. Çünki itkin düşmüş azərbaycanlıların taleyi

haqqında məlumat vermək rəsmi İrəvanın üzərinə götürdüyü öhdəliklər sırasındadır. Bununla belə, itkin düşmüş həmvətənlərimizin taleyi ilə bağlı dövlətimiz bütün imkanlardan istifadə edir.

XİN: İtkin düşmüş şəxslərin taleyi Azərbaycanın gündəliyində mühüm yer tutur

Belə ki, noyabrın 15-də BMT Baş Assambleyasının 3-cü komitəsi tərəfindən A/C.3/79/L.35 nömrəli, "İtkin düşmüş şəxslər" adlı qətnamə konsensusla qəbul edilib. BMT-yə üzv olan 56 ölkə qətnaməyə həmmüəllif kimi qoşulub. Azərbaycan, 2002-ci ildən etibarən hər iki ildən bir təqdim olunan bu qətnamənin əsas həmmüəllifidir. Bununla bağlı Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən verilən məlumatda bildirilib ki, qətnamədə silahlı münaqişələr nəticəsində insanların itkin düşməsinin onları ailələrinə ağır əzablar verdiyi və münasibətlərə son qoyulması söylərinə mənfi təsir göstərdiyi qeyd olunur. Qətnamədə,

sinin onların ailələrinə ağır əzablar verdiyi və münasibətlərə son qoyulması söylərinə mənfi təsir göstərdiyi qeyd olunur. Qətnamədə,

həmçinin itkin düşmüş şəxslərlə bağlı beynəlxalq humanitar hüquq və beynəlxalq insan hüquqlarının pozulmasına görə cəzasızlığa son qoyulmasının vacibliyi vurğulanır. Qətnamə silahlı münaqişə iştirakçısı olan dövlətləri insanların itkin düşməsinin qarşısını almaq,

onların şəraitini müvafiq şəkildə araşdırmaq və taleyini müəyyən etmək üçün bütün lazımi tədbirləri görməyə çağırır. Bu il qəbul olunan qətnamədə ilk dəfə olaraq minlərin itkin düşmüş şəxslərin taleyini müəyyənləşdirmək söylərinə manevə törətməsindən də narahatlıqlar ifadə olunur və dövlətləri insanların qalıqlarını təhlükəsiz şəkildə axtarmaq istiqamətində əməkdaşlıq etməyə çağırır.

Ümumiyyətlə, itkin düşmüş şəxslərin taleyi Azərbaycanın gündəliyində mühüm yer tutur. XİN-in

vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası və Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin birgə təşkilatçılığı ilə Bakıda keçirilən "İtkin düşmüş şəxslər probleminin həlli: ailələrin həqiqəti bilmək hüququnun dəstəklənməsi" mövzusunda beynəlxalq konfransın Bəyannaməsi rəsmi şəkildə BMT Baş Assambleyası və BMT Təhlükəsizlik Şurasının sənədləri kimi yayılıb.

Dünyada itkin düşənlərin sayı artır

Digər tərəfdən, son illər itkin düşmüş şəxslərin artması və onların kimliyinin müəyyən olunmasının səmərəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə artıran texnoloji vasitələrdən istifadə olunur. Bu sahədə irəliləyişlərə baxaraq, statistik məlumatlar dünyada itkin düşənlərin sayının kəskin şəkildə artdığını və sayın 212 mindən çox olduğunu göstərir. Bu faktların fonunda BMT Baş Assambleyasının "İtkin düşmüş şəxslər" adlı qətnaməsi beynəlxalq gündəlikdə öz aktuallığını saxlayır. Ona görə də, Azərbaycan itkin düşmüş şəxslərlə bağlı problemlərin həllini tapması istiqamətində beynəlxalq səylərin səfərbər edilməsini bundan sonra da davam etdirəcək. BMT müstəvisində qəbul edilmiş sənəd də məhz bu fəaliyyətin göstəricisidir.

Nardar BAYRAMLI

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

Noyabrın 18-də COP29 çərçivəsində iqlim dayanıqlılığı üçün insan inkişafı üzrə Bakı Təşəbbüsünə dair yüksək səviyyəli iclas keçirilib. Tədbir Elm və Təhsil Nazirliyinin təşkilatlığı, COP29 Sədrliyi, UNESCO, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı, Beynəlxalq Əmək Təşkilatı, UNICEF, Asiya İnkişaf Bankı və Yaşıl İqlim Fondunun dəstəyi ilə baş tutub. İclasın əsas məqsədi insan inkişafına investisiya qoyulmasının iqlim dayanıqlılığının təmin edilməsində mühüm

Iqlim dayanıqlılığı üçün insan inkişafı... Yüksək səviyyəli iclas keçirildi

əhəmiyyətini vurğulamaq olub.

Iqlim təhsilinin planetin qorunmasında rolu...

Tədbirdə çıxış edən elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev bildirib ki, iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə keyfiyyətli təhsilin bütün səviyyələri inteqrasiyası böyük əhəmiyyət daşıyır. Onun sözlərinə görə, iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə elm və təhsilin rolu mühümdür.

Nazir vurğulayıb ki, orta təhsil səviyyəsindən ali təhsil proqramına-dək iqlim mövzuları təhsil proqramlarımıza daxil edilib. Emin Əmrullayev erkən yaşlardan tədris olunan iqlim təhsilinin şagirdlərə planetin qorunmasında öz rolunu dərk etməyi öyrətdiyini söyləyib. Nazir iqlim dəyişikliyi sahəsində müəllimlərin hazırlığının gücləndirilməsi istiqamətində görülən işlərin artırılmasının vacibliyini vurğulayıb.

Bundan başqa, Emin Əmrullayev iqlim savadlılığı göstəricilərinin global miqyasda inkişaf etdirilməsinin

vacibliyini vurğulayıb. Nazir əlavə edib ki, təhsil iqlim dəyişikliyi reallıqlarına uyğunlaşma, dayanıqlılıq və innovativ həllər üçün əsas baza rolunu oynamalıdır. Emin Əmrullayevin sözlərinə görə, Azərbaycan olaraq biz bu yeni göstəriciləri təklif etməklə global təhsil sistemlərinə iqlim savadlılığının inteqrasiyası istiqamətində cəsarətli bir addım atmış olduq.

Dayanıqlı təhsil sisteminin qurulması

Emin Əmrullayev həmçinin qeyd edib ki, “Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nda dayanıqlı təhsil sisteminin qurulmasına böyük diqqət yetirilir. O, bildirib ki, “Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı”na əsasən, həmin ərazilərdə məktəb infrastrukturunun bərpasına və dirçəldilməsinə, dayanıqlı inkişafın təşviqinə və dayanıqlılığın yaradılmasına diqqət yetirilib.

Tədbirdə çıxış edən COP29-un baş danışıqçısı, xarici işlər nazirinin müavini Yalçın Rəfiyev bildirib ki, global iqlim probleminin ən kritik və bir-biri ilə əlaqəli olan aspektlərindən sayılan insan inkişafı təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə, bacarıqlar və məşğulluq kimi sahələrə əhatə edir. Yalçın Rəfiyev iqlim dəyişikliyi haqqında məzmunun hor tərəfinə - sağlamlığa, təhsilə, əmək bazasına və ən əsası gələcək nəsillər üçün mövcud olan imkanlara təsir göstərdiyini qeyd edib. Onun sözlərinə görə, global istiləşmə ilə bağlı çağırışlara cavab vermək üçün insan inkişafına sərmayə qoyulmalı və bu investisiya həyatın ən erkən mərhələlərində başlamalıdır ki, uşaqların və gənclərin təhsil, səhiyyə və bacarıqların inkişafı yolu ilə güclənməsi təmin edilsin. Bu investisiya təkcə dayanıqlılığa aid deyil, həm də iqlim dəyişikliyi təsirlərinin azaldılması səylərini əhatə etməlidir.

Yalçın Rəfiyev iqlim dayanıqlılığı üçün insan inkişafı üzrə Bakı Rəhbər Prinsiplərini elan edib. O, bildirib ki,

bu prinsiplər iqlim strategiyalarında insan inkişafı üzrə fəaliyyətin istiqamətləndirilməsi üçün əsas rol oynayacaq, iqlimlə bağlı fəaliyyətin əsas hərəkətvericiləri kimi bu sahələrdə inteqrasiya olunmuş yanaşmanı təşviq edəcək.

Ətraf mühit savadlılığının artırılması

Tədbirdə “Beynəlxalq qiymətləndirmə çərçivəsində ətraf mühit savadlılığının ölçülməsi” mövzusunda yüksək səviyyəli panel keçirilib. Panel sessiyasında beynəlxalq ekspertlərin iştirakı ilə PISA kimi qiymətləndirmələrin şagirdlərdə ətraf mühit savadlılığının artırılmasındakı rolu ətraflı müzakirə edilib.

Sessiyada İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) təhsil və bacarıqlar üzrə direktoru Andreas Şleyxer PISA-nın yeni göstəriciləri

nin şagirdlər arasında iqlim dəyişikliyi savadlılığını necə qiymətləndirir və təşviq edə biləcəyinə dair təqdimatla çıxış edib.

Andreas Şleyxer bildirib ki, Azərbaycan tərəfindən irəli sürülən və təşəbbüs göstərilən bu göstəricilər şagirdlərin ətraf mühit bilikləri və problem həlləmə bacarıqlarını qiymətləndirmək üçün geniş çərçivənin təqdim olunmasını hədəfləyir.

Panel sessiyası Elm və Təhsil Nazirliyi ilə OECD arasında şagirdlərin PISA çərçivəsində iqlim savadlılığını qiymətləndirmək üçün razılaşmanın imzalanması ilə yekunlaşıb. Razılaşma global səylərin iqlim savadlılığının təhsilə inteqrasiyasına yönəlməsi baxımından mühüm addım olaraq qiymətləndirilib.

Yeganə BAYRAMOVA

2025-ci ilin sosial müjdəsi Minimum əməkhaqqı 400 manat, ünvanlı sosial yardım isə 500 manatdan çox nəzərdə tutulur

Minimum əməkhaqqı artımı 800 min vətəndaşın maaşına təsir göstərəcək

Qeyd edək ki, sosial təyinatlı artımlar “Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyasına” istinadən Prezident İlham Əliyevin müvafiq tapşırığı əsasında hazırlanmış layihə üzrə müəyyənən. Dövlət başçısı bir neçə ay əvvəl minimum əməkhaqqı və minimum pensiyanın artırılması barədə göstəriş verib və aidiyyəti nazirliklər tərəfindən də bu istiqamətlərdə yekun təklif və layihə hazırlanıb. Beləliklə, 2025-ci il yanvarın 1-dən 400 manata çatdırılacaq minimum əməkhaqqı sayəsində ölkə üzrə 700-800 min vətəndaşın əmək haqqının artımı da təmin olunacaq. Belə ki, dövlət büdcəsindən maliyyələşən bezi sahələrdə əməyin ödənilməsi Vahid Tarif Cədvəli (VTC) əsasında aparılır. Bu sistemə görə, müxtəlif dərəcələrə sahib işçilərin əmək haqları minimum əmək haqlarının misliləri hesabına formalaşır. Bu baxımdan, minimum əməkhaqqının artırılması həmin işçilərin maaşlarına təsir edəcək. Dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən sahələrdə çalışan işçilərin maaşlarının minimum məbləği VTC-dən irəli gələn tələblərə uyğunlaşdırılır. Bu o

deməkdir ki, 2025-ci ildə minimum

əməkhaqqının artmasından sonra ölkəmizdə 400 min dövlət, 400 min isə qeyri-dövlət sektorunda çalışan insanın da əməkhaqqı artmış olacaq.

Minimum əməkhaqqının artımı əhalinin gəlirlərinə müsbət təsir etməklə, həm də əmək bazarına mühüm fayda verir, işçi qüvvəsinin rəqabət qabiliyyətinin, məhsuldarlığının, əməyin ləqəlləşdirilməsini təmin

edir. Minimum əməkhaqqının növbəti artımından sonra bu rəqəm yaşayış minimumunu təxminən 30-40 faiz üstələmiş olacaq. Digər tərəfdən minimum əməkhaqqı artımı, ölkəmizdə xalis minimum əməkhaqqının xa-

lis orta aylıq əməkhaqqına olan nisbəti göstəricisinin də yüksəlməsinə imkan verəcəkdir. Qeyd edək ki, həmin nisbət 2018-ci ildəki 26,5 faizdən 2019-cu ildəki 33,3 faizə, 2020-ci ildəki 38 faizə yüksəlib. 2022-ci ildə isə 40 faiz səviyyəsinə yüksəlib. Bununla da bu nisbət qabaqçıl beynəlxalq normalara uyğunlaşdırılması istiqamətində mühüm irəliləyiş olacaq.

Məlum olduğu kimi, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində “2025-ci ilin dövlət büdcəsi layihəsi” haqqında qanunun müzakirəsinə başlanılıb. Müzakirələrdə əsas məsələlərdən biri də gələn il pensiya və müavinətlərin, minimum əməkhaqqının, digər sosial ünvanlı təqaüdlərin artırılması ilə bağlıdır. Cəmiyyətin xüsusi diqqət mərkəzində olan mövzu minimum əməkhaqqının nə qədər artırılacağıdır. Artıq Hesablama Palatasının büdcə layihəsinə dair rəyi açıqlanıb və sənəddə minimum əməkhaqqı məbləğinin 400 manat olacağı öz əksini tapıb.

Minimum əməkhaqqı və əmək pensiyaları da artacaq

Ümumiyyətlə, minimum əməkhaqqı son 5 ildə 4 dəfə artırılaraq 130 manatdan 345 manata qaldırılıb. Bu artımlar yüz minlərlə insanın maaşlarının artımına səbəb olub. Eləcə də bu siyasət tədbirləri çərçivəsində yaşayış minimumu və ehtiyac meyarının həddi də artırılıb.

Minimum pensiyanın artmasına gəlincə, bu pensiyanın məbləği dövlət başçısının imzaladığı fərmana əsasən artırılır. Yaxın vaxtlarda bununla bağlı qərar verildikdən sonra həmin məbləğin göstəricisi də müəyyən olacaq. Əmək pensiyalarının məbləği isə orta aylıq əməkhaqqının artımına əsasən müəyyən olacaq. Bu göstərici

2024-cü ilin yekununda ölkə üzrə orta aylıq əməkhaqqının faizinə əsasən müəyyən olacaq.

2025-ci ildə ölkəmizdə sosial təminat xərclərinin artacağı proqnozlaşdırılır. Belə ki, növbəti ilin büdcəsində sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri 4,9 milyard manat, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2024-cü il büdcəsi isə 7 milyard manatdan çox olacaq ki, iki mənbə əsasında cəmi sosial təminat xərclərinin məbləği 12 milyard manatdan çox olacaq. Bu isə o deməkdir ki, sosial sahələrdə artım xərclərini maliyyələşdirmək üçün əsaslı mənbə formalaşacaq.

2025-ci ildə digər sosial göstərici olan ehtiyac meyarı 270 ma-

natdan 285 manata çatdırılacaq ki, bu sosial yardımların artmasına səbəb olacaq. Belə ki, ehtiyac meyarının artması faktiki olaraq ünvanlı sosial yardımın aylıq məbləğinin də yüksəlməsi və əhatəsinin genişlənməsi üçün hüquqi əsaslar yaradır. Bu baxımdan ehtiyac meyarının artırılması ünvanlı sosial yardım proqramı çərçivəsində vətəndaşlarımızın aldığı yardım məbləğinin gələn ildən artmasına səbəb olacaq. Hazırda bir ailəyə ödənilən ünvanlı dövlət sosial yardımının orta məbləği təxminən 480 manat təşkil edir. Bu o deməkdir ki, gələn bu yardımın məbləği 7-8 faiz artmaqla 500 manat keçəcək.

Büdcə sosial qayğıni təmin edəcək

Ümumilikdə, ölkəmizin maliyyə imkanları yaxşılaşdıqca, gəlir resursları ilk növbədə, əzəmlənməli işlərin və sosial baxımdan daha çox ehtiyacı olanların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində addımlar atılır. Hər il büdcədə cari xərclərin əsas hissəsi də məhz sosial təyinatlı bölmələr üçün nəzərdə

də tutulur. Azərbaycan dövlət büdcəsi sosialyönümlü büdcədir və hər il xərclərin tərkibində sosial sahəyə ayrılan vəsaitlər prioritetlik təşkil edir.

Maliyyə naziri Samir Şərifov 2025-ci il dövlət büdcəsi layihəsinin müzakirələri zamanı dövlət başçısı tərəfindən maaşların və sosial

müavinətlərin artırılmasının tapşırıldığı qeyd edərək bu istiqamətdə zəruri işlər görüldüyünü xatırladı. Bu sosial siyasətə əsasən, növbəti ildə də təqaüdlərin, ünvanlı sosial yardımların və sosial təyinatlı artımlar nəzərdə tutulur.

E.CƏFƏRİLİ

COP29-da müstəmləkəçiliyə və neokolonializmə qarşı etirazlar

“Dekolonizasiya və yaşıl gələcək naminə həmrəylik” adlı tədbirdə müstəmləkəçiliyin təbiətə vurduğu ziyanı bəhs olunub

Azərbaycan müstəmləkəçiliyə və neokolonializmə qarşı mübarizə aparan xalqları dəstəkləyir. Dövlətimiz bu məqəyini bütün beynəlxalq platformalarda bəyan edib. COP29 çərçivəsində də Fransa və Niderland kimi ölkələrin müstəmləkəçi siyasəti ilə bağlı tədbirlər keçirilib. Eləcə də, müstəmləkəçilikdən əziyyət çəkən xalqlar COP29-da öz təzyiç səslerini ucaldırdılar. Belə ki, noyabrın 14-də Fransa və Niderlandın müstəmləkəsi altında olan Afrika ölkələrinin və dənizasırazilərin nümayəndələri Bakıda “Yaşıl və müstəmləkəsiz dünya naminə həmrəylik” adlı dinc aksiya keçirilib.

Bundan əlavə, noyabrın 15-də müstəmləkə ərazilərinin nümayəndələri tərəfindən yerli xalqların hüquqlarının kütləvi pozulması əleyhinə Mavi Zonada etiraz aksiyası keçirilib. Aksiya müstəmləkəçilərin istismar siyasətinin və onun ağır nəticələrinin, xüsusilə ətraf mühitə və yerli xalqların sağlamlığına vurduğu ziyanın aradan qaldırılması tələb olunub. Yerli xalqların nümayəndələri kolonial dövlətlər tərəfindən Dənizasırazilərdə insan hüquqlarının kobud pozulması və bu müstəmləkələrdə keçirilən nüvə sınaqlarının yerli xalqlara vurduğu ağır ziyanı qınayıblar.

Aksiya dənizasırazilərin ərazilərində kolonial keçmişin yaratdığı dərin sosial-iqtisadi problemlər və onların qitədə investisiya imkanlarına mənfi təsiri müzakirə olunub. “Ekomüstəmləkə: müstəmləkə və neokolonial istismarın ətraf mühit mirası” mövzusunda da təşkil olunan tədbir də bu baxımdan önəmli idi.

də insan hüquqlarının pozulmasını da yandırır”. “Zərərcəkən əhaliyə kompensasiya ödənilsin”, “Ətraf mühitə vurulan ziyan bərpa edilsin”, “Yerli xalqların səsini eşidin” və “dənizasırazilərdə nüvə sınaqlarının təsirləri insanları öldürür” yer alıb.

Eyni zamanda, Bakı Təşəbbüs Qrupu (BTQ) və SAHEL Konfederasiyasını təmsil edən ASRAD təşkilatı

Onu da qeyd edək ki, Bakı Təşəbbüs Qrupu COP29 çərçivəsində dekolonizasiya və yaşıl gələcəyə həsr edilən konfrans da keçirib. Yaşıl Zonada Milli QHT Forumu Pavilyonunda Bakı Təşəbbüs Qrupu (BTQ) tərəfindən keçirilən “Dekolonizasiya və yaşıl gələcək naminə həmrəylik” adlı tədbirdə vaxtı ilə müstəmləkəçiliyə məruz qalmış Afrikanın Mali, Keniya,

rılıb. Müzakirələr bu regionlarda müstəmləkəçiliyin mənfi təsirləri, davamlı inkişaf və ekoloji bərpa və dayanıqlılıq təşviq edən məsələləri əhatə edib. Tədbirdə iştirak edən afrikalı deputatlar öz ölkələrindəki keçmiş müstəmləkəçi dövlətlərlə münasibətlərdən söz açaraq, həmin dövlətlərin müstəmləkəçi siyasətini davam etdirməsindən danışıqlar və kolonial

kəçilik altında olan bölgələrin tezliklə dekolonizə edilməsinin vacibliyi bildirilib.

Natiqlər, həmçinin, müstəmləkəçiliyin Afrikada dərin iz buraxdığını, onun təsirlərinin bu gün də hiss olunduğundan söz açıblar. Qeyd ediblər ki, qitənin üzvləşdiyi ən böyük problemlərdən biri iqlim dəyişikliyidir. Müstəmləkə keçmişləri Afrika

nokulturalar və meşələrin qırılması kimi qeyri-davamlı torpaq idarəetmə təcrübələrindən istifadə etməsi torpağın deqradasiyasına və münbitliyin azalmasına səbəb olur. Bu da öz növbəsində Afrika ölkələrinin quraqlıq və digər ekstremal hava hadisələri qarşısında həssaslığını artırır. Bir çox Afrika ölkələri neftin və qazın böyük ixracatçılarına çevrilərək, qalıt yanaqlardan asılılığını artırır və bərpaolunan enerji mənbələrinə keçidi ləngidir. İqlim dəyişikliyi kənd təsərrüfatına, orşaq təhlükəsizliyinə və ümumi iqtisadiyyata mənfi təsir göstərən daha tez-tez və intensiv quraqlıq və daşqınlara səbəb olur. Dəniz səviyyəsinin artması, xəstəliklərin yayılması, miqrasiya kimi problemlər doğurur.

Qeyd edək ki, BTQ-nin bu tədbiri Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyini və QHT-Ləşəriyyət Dəstəyi Agentliyinin birgə elan etdiyi “COP29: beynəlxalq təşəbbüslər” qrant müsabiqəsi çərçivəsində təşkil edilib. Tədbir çərçivəsində Bakı Təşəbbüs Qrupunun fəaliyyətini əks etdirən video nümayiş olunub. Tədbir yərində Fransanın Afrika ölkələrində keçirdiyi nüvə sınağının mənfi nəticələrini əks etdirən fotoğalardan ibarət sərgi təşkil edilib. Fransanın apardığı nüvə sınaqlarının ətraf mühitə, yerli əhalinin sağlamlığına və geosiyasi dinamikaya ciddi və davamlı mənfi nəticələr göstərdiyi nümayiş olunub. “Soyuq müharibə” və Fransanın müstəqil nüvə gücü əldə etmək istəyi fonunda bu sınaqların həyata keçirildiyi bölgələrdə zərərli miras qoyduğu vurğulanıb.

N.BAYRAMLI

COP29 çərçivəsində “Müstəmləkəçilik Afrikada investisiya perspektivlərinə mənfi təsirləri” mövzusunda tədbir keçirib. Tədbirdə Afrikada kolonial keçmişin yaratdığı dərin sosial-iqtisadi problemlər və onların qitədə investisiya imkanlarına mənfi təsiri müzakirə olunub. “Ekomüstəmləkə: müstəmləkə və neokolonial istismarın ətraf mühit mirası” mövzusunda da təşkil olunan tədbir də bu baxımdan önəmli idi.

Konqo Demokratik Respublikası, Nigeriya, Cibuti, Toqo, Mavritaniya, Zimbabve, Zambiya və Kamerundan olan deputatlar, qeyri-hökumət təşkilatlarının rəhbərləri, siyasətçilər, ekoaktivistlər, hüquq müdafiəçiləri iştirak ediblər.

Tədbirdə keçmiş koloniyalardakı ekoloji çağırışlara diqqət yetirilərək, Afrika qitəsi üçün yaşıl və xarici müdaxiləsiz gələcəyə doğru ən optimal yollar ətrafında fikir mübadiləsi apa-

lizmin yeni təzahürlərini icra etməyə cəhd etmələrini pisləyiblər. Xüsusilə də, Fransa dövlətinin müstəmləkə siyasəti nəticəsində Afrikanın Sahel bölgəsindən qovulduğunu vurğulayıblar. Dekolonizasiya prosesinin uğurlu olması üçün onun kəğız üzərində deyil, əməllərlə sübut olunmalı olduğu vurğulayan natiqlər dövlətlər arasında qarşılıqlı hörmətə əsaslanan münasibətlərinin ləbədliyiünü qeyd ediblər. Tədbirdə hazırda müstəmlə-

mövcud iqlim böhranı arasındakı əlaqələr çoxşəxəlidir və ətraflı təhlil tələb edir. Bildirilib ki, müstəmləkəçi güclər Afrika ölkələrini xammal və ucuz işçi qüvvəsi tədarükçülərinə çevirərək, yerli sənaye və kənd təsərrüfatının inkişafını boğublar. Bu siyasət müstəmləkə altında olmuş və olan ölkələrin iqtisadiyyatlarını ixracdan yüksək dərəcədə asılı və xarici şoklara, habelə iqlim dəyişikliyinə qarşı həssas edib. Müstəmləkəçilərin mo-

Nardar BAYRAMLI

Xocavənd rayonunun Qarakənd kəndinin yaxınlığında baş vermiş faciədən 33 il ötür. Belə ki, 1991-ci il noyabrın 20-də həmin ərazidə Azərbaycanın dövlət adamlarının, deputatların, ziyalıların olduğu “MI-8” hərbi helikopteri erməni hərbi birləşmələri tərəfindən vurulub.

Hərbi helikopterin terror hücumuna məruz qalması nəticəsində heyət üzvləri və səmşişinlər, Azərbaycanın dövlət və hökumət nümayəndələri, Rusiya və Qazaxıstandan olan müşahidəçilər - dövlət katibi Tofiq İsmayılov, baş prokuror İsmət Qayıbov, dövlət müşaviri Məhəmməd Əsədov, Baş nazirin müavini Zülfü Hacıyev, deputatlar Vaqif Cəfərov və Vəli Məmmədov, Prezidentin İcra Aparatının şöbə müdiri Osman Mirzəyev, nazir müavini Qurban Namazəliyev, o vaxt ki DQMV prokuroru İqor Plavski, DQMV Daxili İşlər İdarəsinin rəisi Vladimir Kovalyov, Dağlıq Qarabağ üzrə milli təhlükəsizlik şöbəsinin rəisi Sergey İvanov, fəvqaladə vəziyyət rayonunun komendantı Nikolay Jinkin, Qazaxıstan daxili işlər nazirinin müavini Sanlal Serikov, milis general-mayoru Mixail Lukaşov, polkovnik-leytenant Oleq Koçerev, dövlət katibinin köməkçisi Rafiq Məmmədov, telejurnalist Alı Mustafayev, Azərbaycan Televiziyasının işıqçısı Arif Hüseynzadə, videooperator Fəxrəddin Şahbazov, vertolyot heyətinin komandiri Vyacheslav Kotov, heyət üzvləri Gennadi Domov və Dmitri Yarovenko həlak olublar.

döyüş zonasında mühafizə üçün onu hərbi helikopter müşayiət etməyib? Uçuşun dəqiq marşrutunu ermənilər haradan bildirdi?

O dövrdə ermənilər tərəfindən başlatılmış Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə əlaqədar keçmiş SSRİ müstəvisində müəyyən addımlar atılırdı. Həmin addımlar guya problemi həll etmək üçün görüldü yaratmaq məqsədi daşıyırdı. Faciəyə aparən yola gəlinə, 1991-ci il noyabrın 18-də keçmiş SSRİ prezidenti Mixail Qorbaçovun köməkçisi Kremldən Bakıya

zəng vuraraq respublikanın Təhlükəsizlik Şurasının növbəti iclasını Dağlıq Qarabağda keçirməyi xahiş edir. Guya məqsəd Qarabağ ermənilərinin və Moskva nümayəndələrinin də bu iclasda iştirakı-

nı Azərbaycanın o vaxtkı rəhbəri Ayaz Mütəllibov təsdiqləyir. Sual doğuran əsas məsələ odur ki, dövlət xadimlərinin, hüquq-mühafizə orqanlarının nümayəndələrinin və ziyalıların olduğu helikopter uçuş zamanı mühafizə edilməyib.

Beləliklə, “MI-8” hərbi helikopterinin erməni terrorçuları tərəfindən vurul-

Qüvvələri tərəfindən işğal olunması göstərilir. Bundan başqa, Xankəndidəki sovet qarnizonunun hərbi prokuroru, anası erməni olan İ.Lazukitin faciə ilə əlaqədar cinayət işi açır, amma cinayətin təsdiqlənməsi üçün əsas sübut olan helikopterin qara qutusunu da ələ keçirir. Qara qutu Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarına verilmir, istintaq məqsədilə Moskvaya aparıldığı bildirilir. Bir müddət sonra isə partlayış nəticəsində qara qutunun lentinin “əridiyi” açıqlanır. Bununla da daha bir erməni cinayətinin üstünün örtülməsinə cəhd edilir.

Lakin 44 günlük Vətən müharibəsi və ötən ilin sentyabrda keçirilən antiterror tədbirləri nəticəsində dövlətimiz öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini təmin edərək tarixi ədaləti bərpa etdi. Artıq ermənilər tərəfindən terror aktının törədildiyi Qarakənd kəndi də düşmən tapdağından azad edilib və Prezident İlham Əliyev ötən il oktyabrın 15-də Xocavənd rayonunda Azərbaycan Bayrağını ucaldı. Azərbaycan xalqına qarşına cinayətlər törətmiş canilərin bir qismi döyüş meydanında cəzasını aldı, bir qismi isə ədalət mühakiməsinə çıxarılacaq. Qarabağda üçrəngli bayrağımızın dalğalanması ilə bütün şəhidlərimizin, o cümlədən Qarakənd faciəsinin qurbanlarının ruhları şadırd.

İrəvanda məmur “genosidi”

Zamanında imperialist güc mərkəzlərinin maraqları əsasında saxtakarlıqla qurulan Ermənistan “dövlə-

ti” indiyədək elə saxtakarlıqla, uydurma miflərə əsaslanmaqla idarə olunub. Buna görə də aradan onillik-

lər ötsə də, bu ölkədə dövlətçilik ənənələri formalaşmayıb. Bunu təsdiqləyən çoxsaylı faktlar sadalamaq

mümkündür. Məsələn, hansısa bir sivil ölkədə dövlət məmurlarının rəsmi tədbirdə ayağında pinti çəkləklə kameralar qarşısında poz verdiyini təsəvvür etmək mümkünmür? Hansı ölkədə siyasi rəhbər içkili vəziyyətdə yol verdiyi sarsaq hərəkətləri cəmiyyət və dünya qarşısında reklam edər? Hansı lider velosiped-

dən yıxılması ilə qüruləno bilər? Hansı ölkədə iqtidar təmsilçiləri auditoriya qarşısında bir söz deyər, ancaq verdiyi sözü həmon unudub realıqda başqa cür davranar? Təbii ki, dünyada belə hallarla çox az rastlaşmaq mümkündür. Ermənistan hakimiyyəti üçün isə bu kimi vərdişlər gündəlik davranış tərzidir.

Hakimiyyətdə “sistemli” payız yarpaq tökümlü

Siyasi hakimiyyətin qeyri-stabilitliyi Ermənistan “dövləti”nin ən cəmiyyəti cəhətlərindən biridir. Bu günlərdə hakimiyyətdə kütləvi payız tökümlü baş verib. Belə ki, Ermənistan Ali Məhkəmə Şurasının sədri Karen Andreasyanın və Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Komitəsinin sədri Sasun Xaçatryanın istefası barədə məlumat yayılıb. Bazar günü axşam saatlarından etibarən Ermənistan mediasında yayılan məlumatlara görə, ölkənin daxili işlər naziri Vaqə Qazaryan, ərazi idarəetmə və infrastruktur naziri Qnel Sanosyan, Dövlət Gəlirləri Komitəsinin sədri Rustam Badasyan və İstintaq Komitəsinin rəhbəri Arğişt Kyaramyan da istefa ərizəsi yazıb. İstefa ərizəsi yazanların sayının artacağı da istisna olunmur.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan sosial şəbəkələrdə məmurların istefasına münasibət bildirib. O, paylaşımlarında istefaların sistemli səbəblərdən olduğunu yazıb. “Bir sıra yüksək vəzifəli məmurlardan istefa vermələrinə xahiş etdim. Bu xahişin səbəbləri şəxsi deyil, sistemlidir”, - deyər baş na-

zir bildirib.

Hökumətdə strateji vəzifələr tutan məmurların kütləvi şəkildə istefa ərizələri yazmaları Ermənistanda birmənalı qarşılanmayıb. Kapitulyasiya ilə nəticələnən müharibənin şokundan ayılma-yən cəmiyyət yenidən sarsıntı içindədir. Nə baş verir? Nikol Paşinyanın bu qədr istefanın səbəbini “sistemli” sözü ilə izah etməsi anlaşılmazdır. Baş nazirin üstüörtülü danışması insanlarda narahatlıq itirir. Onun açıqlaması əs-lində hakimiyyət daxilində hansısa qaranlıq, ictimaiyyətdən gizli saxlanılan məqamların olması anlamına gəlir. Təsəddüfi deyildir ki, ayrı-ayrı analitiklər baş verənləri “hakim komandada bazar günü qətlə” və yaxud “məmur genosidi” kimi dəyərləndirirlər. İstefaların səbəblərinə gəldikdə isə, Ermənistan realıqlarına istinad etməklə müxtəlif versiyalar səsləndirilir ki, onların da hər birində həqiqət payı var.

Hazırkı komandanın perspektivinə inamsızlıq

Şübhəsiz ki, Ermənistanda məmurların “bazar günü qətlə”ni şərtləndirən ən mühüm amillərdən biri hazırkı komandanın perspektivinə inamsızlıqla bağlıdır. İstefa ərizələri yazan məmurlar strateji vəzifə tutublar və onlar hakimiyyət mətbəxinə hamıdan yaxşı bələddirlər. Son vaxtlarda Ermənistanda indiki hakim komandanın və şəxsin N.Paşinyanın nüfuzunun kəskin şəkildə aşağı düşdüyü müşahidə edilir. Bunu aparılan reyting sorğularının nəticələri də təsdiqləyir. Məsələn, “Gallup” beynəlxalq araşdırma mərkəzinin Ermənistan ofisinin direktoru bildirib ki, Nikol Paşinyanın şəxsi reytingi və onun partiyasının nüfuzu aşağı düşməkdə davam edir. Sözügedən sorğusunun nəticələrinə görə, respondentlərin 54,8 faizi Ermənistanın baş nazirinin işini mənfi qiymətləndirib. Eyni zamanda, respondentlərin yalnız 14,4 faiz

hakim “Mülki Müqavilə”nin lehinə səs verə biləcəyini təsdiqləyib.

Müxalifətin, o cümlədən revanşistlərin daha az populyar olması da maraqlıdır. Belə ki, respondentlərin 3,7 faizi “Ermənistan” blokuna, 2,3 faizi “Şərəf duyuram” blokuna, 1 faizi “Vətən naminə” partiyasının liderinə, 1,5 faizi Baqrat Qalstanyanın hərəkətinə səs verməyə hazırıdır.

Eyni zamanda, indi keçiriləyirdi, seçkilərdə iştirak etməyəcəklərini söyləyənlərin faizi həmişəkindən çox - 32,5 faizdir.

Respondentlərin daha 8,6 faizi səsini heç kimə verməyəcəyini bildirib, 7,1 faizi cavab verməkdə imtina edib, 22,5 faizi cavab verməkdə çətinlik çəkib.

Digər reyting dəyərləndirmələrinin nəticələri də N.Paşinyan və onun komandası üçün təsəlliverici deyil. Təbii ki, hakim komanda təmsilçiləri izlənilən proseslərin fərqindədirlər. Baş nazirə kütləvi şəkildə

istefa ərizələrinin ünvanlanmasından o qənaət hasil olur ki, fürsətçil məmurlar Ermənistanda N.Paşinyan erasının sonunu yaxınlaşdırı reallığını qəbul edirlər. Ehtimal olunur ki, onlar indidən vəzifələrini tərk etməklə gələcək komandada təmsil olunmaq niyyətindədirlər. Ancaq Ermənistan məmurlarının bu planı tamamilə absurdur. Onlar indiki hakimiyyətdə strateji vəzifələr tutublar. Beləliklə də, istefa ərizələri həmin məmurları xilas edə bilməz. Ermənistan “dövləti” son illərdə bir sıra sahələrdə, o cümlədən də strateji seçimlərdə ciddi səhvlərə yol verib. Bu səhvlərin məsuliyyət payı isə bütün məmurların boynundadır.

Bu arada Ermənistanda hazırkı hakim komanda təmsilçiləri arasında revanşistlərə, o cümlədən də Kəçaryanın, Sarkisyanın nəzarətində olan qruplaşmalarla, keçiş hərəkəti ilə separat əlaqələr quranların sayının getdikcə artdığı barədə məlumatlar dövrüyyəyə buraxılır. N.Paşinyan bundan xəbərsiz ola bilməz. O, rəhbərlik etdiyi komanda daxilində parçalanmanın qarşısını almaq üçün “sistemli” təmizləmə variantına əl atıb.

Ermənistan hakimiyyətinin növbəti oyunu

İstefa xəbərləri fonunda Ermənistan cəmiyyətində N.Paşinyanın ölkədə avtoritar idarəçilik rejimi qurduğu barədə ittihamlar artıb. “Alternativ layihələr” qrupunun üzvü olan analitik Vaqə Ovannışyan sosial şəbəkə hesabında istefa ərizələrinin bazar günündə yazılmasına diqqət çəkərək vurğulayıb: “Bazar günü kütləvi istefaları izlədik. Məgər ölkədə iş günləri yoxdur, heç olmasa bazar ertəsinə gözləmək mümkün deyildimi? Bütün bunlar ölkədə hakimiyyətin bir əldə cəmləşməsindən və idarəçiliyin anlaşılmaz motivasiyalarla həyata keçirildiyindən xəbər verir”

Analitik məmurların kütləvi istefaya göndərilməsini “dövləti” tamam məhv etməyin bir mərhələsi kimi dəyərləndirir. O, baş verənləri həm də müxalifətin zəif olması ilə əlaqələndirib. Onun qənaətinə görə hakimiyyət öz məsuliyyətini anlasa idi, bazar günü hadisələri baş verməzdi. Ancaq belə bir şəraitdə hamı susur və gözləyir. Analitik sual edir: Gələcəkdə hansı normal insan bu komanda ilə işləməyi, istefaya göndərilən məmurların yerini tutmağı özünə rəva görər?

“Ayakve” müxalifət təşəbbüsünün təsisçilərindən olan Avetik Çalabyan isə hakimiyyətdə kütləvi “məmur yarpaq tökümlü”nü N.Paşinyanın növbəti oyunu olduğunu bildirib. “Kollektiv istefalar ətrafında baş sındırma-ğna dəyməz. N.Paşinyan bu yeni oyunu ilə özünün aşağı düşən reytingini xilas etmək və seçkiqabağı mərhələdə antimilli, antidövlət rejiminin üzərindən qara ləkəni götürmək istəyir. N.Paşinyan məmurları əvəzləməklə və yaxud tərəfdarlarını qurban verməklə heç nəyi dəyişə və hansısa uğura imza ata bilməyəcək”, - deyər A.Çalabyan sosial şəbəkə hesabında yazıb.

N.Paşinyanın “komandasının üzünü ağartmaq üçün bəzi məmurları qurban verməklə növbəti oyun qurur” iddiası Ermənistanın bugünkü realıqlardan qaynaqlanır. Hazırkı iqtidar cəmiyyətdə korrupsioner imici qazanıb. Məlumdur ki, son illərdə Qərbdə dairələrindən Ermənistan böyük həcmli maliyyə vəsaitləri ayrılır. Həmin vəsaitlər Ermənistanın region-

larını dirçəltmək, ayrı-ayrı ünvanlarda müasir infrastruktur qurmaq, ordu-nu bərpa etmək kimi məqsədlərə ayrılır. Qeyd olunan sahələrdə isə nəticə sıfırıdır. İnfrastruktur obyektləri yarım-maz halda tikilir və yaxud heç tikilmir. İş yerləri yoxdur. Paşinyan iş yerləri açmaq əvəzinə, regionların sakinlərinə yolların kənarında qarğıdalı bişirib satmaq kimi “biznes layihələri” təklif edir. Orduda arzuolunmaz vəziyyət hər kəsə bellidir. İnsanlar sual edirlər: Bəs ayrılan pullar hara xərclənir? Əlbəttə ki, pulların hara getdiyi bellidir. Qərbdən gələn vəsaitlər vətəndaşlar arasında yerdə qalır. Bəzi məmurlar isə baş nazirin mövqə dəyişməsinə milli ideologiyaya xəyanət kimi qiymətləndirirlər və bu barədə KİV-ə tezislər ötürürlər. N.Paşinyan da bunun fərqindədir. Buna görə də o, “erməni ideologiyasına sadıq” məmurlarla yollarını ayırmaq qərarına gəlib.

Bəs İrəvanda yaşanan hökumət böhranı Azərbaycanla Ermənistan arasında şərtlərini qəbul etməkdən, ölkəmizə qarşı ərazi iddialarının yer aldığı konstitusiyayı dəyişməkdən keçir. Son vaxtlarda N.Paşinyan realığı uyğun bəyanatlar səsləndirir. Baş nazir ölkəsinin konstitusiyasında istinad olunan müstəqillik bəyan-naməsini ermənilərin faciəsi kimi dəyərləndirir. O, açıq şəkildə bildirib ki, ermənilər ölkə hüddurlarından kənarda Ermənistan axtarmaq xülyasından əl çəkməlidirlər. Belə məzmunlu bəyanatlar N.Paşinyanın Azərbaycanın tələbini yerinə yetirməyə hazır olduğu anlamında qəbul olunur. Gələcək karyeralarını revanşist kəsimin sıralarında görə bəzi məmurlar isə baş nazirin mövqə dəyişməsinə milli ideologiyaya xəyanət kimi qiymətləndirirlər və bu barədə KİV-ə tezislər ötürürlər. N.Paşinyan da bunun fərqindədir. Buna görə də o, “erməni ideologiyasına sadıq” məmurlarla yollarını ayırmaq qərarına gəlib.

Bəs İrəvanda yaşanan hökumət böhranı Azərbaycanla Ermənistan arasında

Hökumət böhranı sülhyaratma prosesinə necə təsir göstərəcək?

Ermənistanda hökumət böhranının səbəblərindən biri kimi həm də sülhyaratma prosesi ilə bağlı hakim komanda daxilində ciddi fikir ayrılığının yaranması göstərilir. Məğlub ölkənin xilas Azərbaycanın şərtlərini qəbul etməkdən, ölkəmizə qarşı ərazi iddialarının yer aldığı konstitusiyayı dəyişməkdən keçir. Son vaxtlarda N.Paşinyan realığı uyğun bəyanatlar səsləndirir. Baş nazir ölkəsinin konstitusiyasında istinad olunan müstəqillik bəyan-naməsini ermənilərin faciəsi kimi dəyərləndirir. O, açıq şəkildə bildirib ki, ermənilər ölkə hüddurlarından kənarda Ermənistan axtarmaq xülyasından əl çəkməlidirlər. Belə məzmunlu bəyanatlar N.Paşinyanın Azərbaycanın tələbini yerinə yetirməyə hazır olduğu anlamında qəbul olunur. Gələcək karyeralarını revanşist kəsimin sıralarında görə bəzi məmurlar isə baş nazirin mövqə dəyişməsinə milli ideologiyaya xəyanət kimi qiymətləndirirlər və bu barədə KİV-ə tezislər ötürürlər. N.Paşinyan da bunun fərqindədir. Buna görə də o, “erməni ideologiyasına sadıq” məmurlarla yollarını ayırmaq qərarına gəlib.

sülhyaratma prosesinə necə təsir göstərə bilər? İstefalar səbəbindən sülhyaratma prosesində hansısa bir dəyişiklik müşahidə ediləcəyi gözlənilir. Ermənistan hakimiyyəti indiyədək bu prosesi müxtəlif manipulyasiyalara əl atmaqla ləngidib. Bütövlükdə, N.Paşinyanın komandasının bu məsələdə siyasi iradəsi yoxdur. Ölkənin rəsmiləri müxtəlif auditoriyalar qarşısında Ermənistanın sülh sazışını imzalamağa hazır olduğunu bildirsələr də, realıqda prosesləri əngəlləyən davranışlar sərgiləyirlər. Bu xüsusda tezislər Ermənistan rəhbərliyinə bilavasitə Qərbdən, xüsusilə də Fransadan və Amerika Birleşmiş Ştatlarından gəlir. Brüsseldə, Parisdə, Vaşinqtonda hansı havalər çalınarsa, N.Paşinyanın iqtidarında təmsil olunan məmurlar da həmin havalara qol götürüb oynayırlar. Buna görə də komanda məmur yerdəyişməsi Ermənistanın sülh prosesində tutduğu mövqeyə hansısa bir təsir göstərməyəcək.

Ümumiyyətlə, sülhyaratma prosesində əsas söz sahibi qalib Azərbaycanıdır. İndiyədək ölkəmiz öz gücünə arxalanmaqla Qərbdən gələn təzyiqləri qətiyyətlə dəf edərək yarımçıq sülhə “yox” deyib. Yekun sənədin də məhz Azərbaycanın iradəsi və ədalətli, beynəlxalq hüquqa əsaslanan şərtləri əsasında qəbul ediləcəyinə heç bir şübhə yoxdur.

Mübariz ABDULLAYEV

Milyarderlərdən yeni əlavə vergi yığılacaqmı?

Noyabrın 18-də Rio-de-Janeyroda "İyirmilik" (G20) ölkələrinin sammiti işinə başlayıb. Müasir İncəsənət Muzeyində keçirilən tədbirin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün Braziliya Müdafiə Nazirliyi 9000 hərbiçini səfərbər edib.

Qeyd edək ki, Rio-de-Janeyro sammitinə G20-nin bütün daimi üzvləri, eləcə də digər ölkələrin - Anqola, Boliviya, Misir, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Malayziya və Vyetnamın liderləri dəvət olunub. Tədbirdə ümumilikdə 42 ölkə lideri, BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreş və başqa təşkilatların rəhbərləri iştirak ediblər. Rusiya isə tədbirə xarici işlər naziri Sergey Lavrovun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə qatılıb. Sergey Lavrov tədbir çərçivəsində açıq və yoxsulluqla mübarizə, qlobal idarəetmə institutlarında islahatlara həsr olunmuş plenar iclaslarda iştirak edib.

Qlobal ÜDM-in 85, qlobal ticarətin 75 faizini təşkil edən G20...

1999-cu ildə yaradılan G20 (Group of Twenty, G20) dünyanın inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan iqtisadiyyatlarının qeyri-rəsmi forumudur. Makroiqtisadi siyasət, maliyyə tənzimlənməsi və digər iqtisadi məsələlərin müzakirəsi üçün əsas platformalardan biri kimi çıxış edən forum "Bretton Woods" sisteminin institutları - Beynəlxalq Valyuta Fondu və Dünya Bankı ilə də sıx əməkdaşlıq edir. G20-yə Rusiya, Çin, ABŞ və Almaniya da daxil olmaqla 19 dövlət, həmçinin iki regional assosiasiya (Aİ və 2023-cü ildən Afrika İttifaqı) daxildir. G20 üzvləri qlobal ÜDM-in təqribən 85 faizini və qlobal ticarətin 75 faizini təşkil edir. Forum dünya əhalisinin demək olar ki, üçdə ikisinin yaşadığı ölkələri əhatə edir. Dünya Bankının prezidenti, BVF-nin icraçı direktoru, həmçinin Beynəlxalq Valyuta və Maliyyə Komitəsinin və BVF-nin İnkişaf Komitəsinin sədrləri də iclasların daimi üzvləridir.

G20-nin 2008-ci ildən bu günə qədər ümumilikdə 18 sammiti keçirilib. 2023-cü il dekabrın 1-dən 2024-cü il noyabrın 30-dək qrupa sədrlik Braziliyaya məxsusdur. Bundan ön-

cəki sammit 9-10 sentyabr 2023-cü ildə Yeni Dehlidə (Hindistan) keçirilib. Həmin sammitdə Rusiya və Çin liderləri görüşə gəlməkdən imtina etmişdilər - sammitdə Rusiyanı xarici işlər naziri Sergey Lavrov, Çin hökumət başçısı Li Qianq təmsil edib.

Qeyd edək ki, Braziliya sammitində əsas mövzu kimi yoxsulluq və bərabərsizliyə qarşı mübarizə, enerji keçidi, qlobal iqlim problemi və beynəlxalq institutlarda islahatların aparılması (BMT, Beynəlxalq Valyuta Fondu və Dünya Ticarət Təşkilatı da daxil olmaqla) kimi məsələlər seçilib. Sammit Açıq və Yoxsulluqla Mübarizə üzrə Qlobal Alyansın fəaliyyətə başlaması ilə start götürüb. Braziliya tərəfi bildirib ki, təşəbbüs açıqla daha effektiv mübarizə aparmaq üçün ölkələri, beynəlxalq təşkilatları və özəl sektoru səfərbər etmək məqsədi daşıyır.

Bəyannamə qəbul edildi...

Dünya G20 Liderlər Sammitinin bəyannaməsi dərc olunub. Bəyannamədə İsrailin Qəzza və Livana hücumları və Rusiya ilə Ukrayna arasındakı müharibəyə diqqət çəkilib. Digər tərəfdən, sammitdə Braziliyanın super varlılar üçün qlobal vergi yaratmaq təklifi də müzakirə edilib. Sənamədə İsrailin 2023-cü ilin oktyabr ayından Qəzza zolağına və Livana hücumları səbəbindən humanitar vəziyyətin fəlakətli həddə çatdığı və dərin narahatlıq doğurduğu bildirilib. Bəyannamədə Rusiya-Ukrayna müharibəsi nəticəsində insanların əziyyət çəkməsi də vurğulanıb - humanitar vəziyyətin çətinliyi önə çəkilib. Müharibənin global ərzaq və enerji təhlükəsizliyinə, təchizat zəncirlərinə, makromaliyyə sabitliyinə, inflyasiyaya və böyüməyə mənfi təsirləri diq-

qetə çatdırılıb. Bəyannamədə münafiqşələrin sülh yolu ilə həllinin vacibliyi qeyd olunub: "Hər tərəfli, ədalətli və davamlı sülhü dəstəkləyən bütün müvafiq və konstruktiv təşəbbüslər alqışlanır. Münafiqşələrə və böhranlara son qoymaq söyləri üçün diplomatiya və dialoq vacibdir. Davamlılıq və rifah yalnız sülh yolu ilə əldə edilə bilər".

Bəyannamədə iqlim böhranı ilə mübarizədə G20 ölkələrinin qətiyyətinə diqqət çəkilib: "Yoxsul ölkələr üçün daha çox maliyyəyə ehtiyac var. Xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün dövlət və özəl iqlim üzrə maliyyə və investisiyaların artırılması üçün beynəlxalq əməkdaşlıq və dəstəyin artırılması vacibdir. Dayanıqlı iqtisadi artımın təmin edilməsi üçün beynəlxalq iqtisadi sistem təşviq edilməlidir".

Bəyannamədə məşələrin mühafizəsi və davamlı şəkildə qorunması istiqamətində söylərin gücləndirilməsinin vacibliyi qeyd edilib. Yerli icmaların və yerli xalqların üzvləşdiyi problemlərə toxunan bəyannaməni imzalayan tərəflər məşələr üçün yeni vəsaitlərin səfərbər edilməsinə öhdəsinə götürüb.

Bildirildiyi kimi, sammitdə Braziliyanın super varlılar üçün qlobal vergi yaratmaq təklifi də

müzakirə edilib. Vurğulanıb ki, dünyanın 3300 milyarderi sərvətlərinin 2 faizini yaşadıkları ölkələrdə qlobal vergi kimi ödəsələr, açıq və iqlim dəyişikliyi və yoxsulluqla mübarizə layihələrini maliyyələşdirmək üçün ildə 200-250 milyard dollar toplamaq mümkün olacaq.

Paraqvay prezidenti xəstəxanaya düşdü...

Sammit çərçivəsində bəzi gözlənilməz hadisələr də baş verib. Paraqvay prezidenti Santiaqo Penanın səhəttində problem yaranmışı üçün o xəstəxanaya yerləşdirilib. Son məlumatlara görə, Santiaqo Pena özünü yaxşı hiss edir. Bu barədə respublikanın vitse-prezidenti Pedro Alliana X sosial şəbəkəsində yazıb. "Mən yüngül xəstəlik səbəbindən xəstəxanada olan prezident Santiaqo Pena ilə danışdım", - deyən vitse-prezident əlavə edib ki, hər şey qaydasındadır, tibbi müayinələrin nəticələri gözlənilir.

Xatırladaq ki, Sanyaqo Pena noyabrın 19-da ürək nahiyyəsində ağrıdan şikayət edərək həkimlərlə əlaqə saxlamışdı. Onlar 46 yaşlı prezidenti xəstəxanaya yerləşdirməyi qərara alıblar - Pena həkimlərin nəzarəti altında bir gün tibb müəssisəsində qalıb.

Sammitdə Almaniya kansleri Olaf Şolts da "hədəfə" düşüb. Şoltsun Ukraynaya uzaqmənşilli "Taurus" raketlərinin verilməsindən imtinası ilə bağlı mövqeyinin dəyişməyəcəyini bildirməsi ona qarşı təzyiqləri açıq şəkildə artırıb - bununla bağlı "Politico" diplomatik mənbələrə istinadən məlumat yayıb. "Kansler Şolts üçün müəyyən məhdudiyyətlər var. O, Rusiyanın dərinliklərinə zərbələr endirmək üçün Ukraynaya "Taurus" raketlərinin verilməsini istəmir. Və onun mövqeyi dəyişməyəcək", - Almaniya hökumətinin sözcüsü Steffen Hebestreit bildirib.

Şolts açıqladı: Almaniya Rusiyanı vurmaqdan imtina edir

Qeyd edək ki, Şolts G20 sammiti zamanı bildirib ki, Almaniya Ukrayna Silahlı Qüvvələrinə "Taurus" uzaqmənşilli raketlərini verməmək qərarına sadiqdır.

Paris Moskvanın "əlini sıxdı"...

Bloomberg-in jurnalistlərinin diqqətini isə sammitdə Fransa prezidenti Emmanuel Makronun Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrova əl sıxışması cəlb edib. "Makron G-20 sammitində Rusiyanın xarici işlər na-

ziri Lavrovu tapıb və onun əlini sıxıb", - deyər agentlik yazıb. Tədbirdə ABŞ prezidenti Co Bayden Lavrova xitabən Ukraynanı dəstəklədiklərini bir

Fransa prezidenti Emmanuel Makron sammitdə çıxışı zamanı birbaşa adını çəkmədən ABŞ-in yeni seçilmiş prezidenti Donald Trampa tənqidi cəhəmlər vurub. "Politico" qəzeti yazıb ki, Fransa lideri G20 sammitində çıxışı zamanı Trampın ilk prezidentliyi dövründə beynəlxalq müqavilələrin kövrəkliyini və yeni ticarət müharibələri riskinin artdığını vurğulayıb. Makron ABŞ-in 45-ci prezidentin dövründə çıxdığı 2016-cı il Paris iqlim sazişinə xüsusi diqqət yetirib.

Makron Trampi hədəfə aldı...

"Biz Paris iqlim sazişindən sonra irəliləyiş əldə etdik. Amma bütün bunlar kövrəkdir və şərtlərə əməl etməyən ölkələr tərəfindən hər an sual altına düşə bilər. Güclülərin həyata keçirdiyi tarifi siyasəti ilə beynəlxalq nizamın məhv edilməsi prosesi başqalarını da eyni addımı atmağa sövq edəcək", - Makron bildirib.

P.İSMAYILOV

Yaxın Şərqdə ATƏŞ KƏSİLƏCƏKMİ?

Müvəqqəti atəşkəsdən daimi sülhə qədər...

Livan və Hizbullah təşkilatı ABŞ-ın İsrailə təklif etdiyi atəşkəs sazişi layihəsini təsdiqləyib. Bu barə-

də Reuters agentliyinə Livan parlamentinin köməkçisi Əli Həsən Xəlil məlumat verib. Təsdiqlənmə ilə

bağlı yazılı cavab məktubu ABŞ-ın Beyrutdakı səfiri Liza Consona göndərilib. Əli Həsən Xəlil hazırda atəşkə-

sin yaranmasının İsraildən asılı olduğunu qeyd edib və ABŞ tərəfinin təşəbbüsünü atəşkəsə nail olmaq üçün

göstərilən söylərin ən ciddi adlandırılıb. Atəşkəsin şərtləri və qarşı tərəflərin öhdəlikləri ilə bağlı hər hansı bir təfərrüat bildirilməyib. Qeyd edək ki, atəşkəs sazişinin detalları ABŞ tərəfi ilə də müzakirə edilir. Livanın baş naziri Nəcib Miqati bir müddət öncə bildirmişdi ki, sazişin bütün bəndlərinin və təfərrüatının Beyrutda səfər edəcək ABŞ rəsmisi Emos Xokstin ilə müzakirə edilməsi nəzərdə tutulur.

Atəşkəsə kim razıdır?

ABŞ-ın təqdim etdiyi saziş rəsmi ratifikasiya edilməsə də, artıq bunu atəşkəs üçün əsas adlandırırlar. Düzdür, rəsmi Təl-Əviv hələ ki məsələ ilə bağlı tam rəy bildirməyib. Hələ sentyabr ayında İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahunun ofisi Livanda mümkün atəşkəs barədə xəbərləri təkliz etmişdi və bildirilmişdi ki, İsrail tərəfi ABŞ və Fransanın müvafiq təklifini qəbul etməyib. "Atəşkəs haqqında şayiələr yalandır. Bu, baş nazir Netanyahunun cavab belə vermədiyi Fransa-Amerika təklifidir", - bəyanatda deyilirdi. Vurğulanırdı ki, Qəzza zolağında hərbi əməliyyatlar müharibənin bütün məqsədlərinə çatana qədər davam edəcək.

Amma Blinkenin ötən ayın sonunda Yaxın Şərqə səfəri çərçivəsində atəşkəs planını yenidən müzakirə etməsi dəyərən vəziyyəti dəyişib. Siyasi mütəxəssislər bildirir ki, ABŞ özünün müttəfiqi ilə razılaşdırmadığı halda atəşkəs planını Livana və ya Hizbullahla təqdim etməz, onların razılığını ala bilməzdi.

Siyasi mütəxəssislər Donald Trampın 2025-ci ilin yanvarından andiçmə mərasimindən sonra Yaxın Şərqə münasibətdə tutacağı mövqeyi birmənalı qiymətləndirir. Vaşinqtondakı Beynəlxalq Siyasət Mərkəzinin vitse-prezidenti Mett Duss və Virjiniyadakı Corc Meyson Universitetinin professoru Mark Katz İsrailin Qəzza zolağına və Livana hü-

Qalıcı sülhə gedən yol...

Avropalı siyasətçilər isə atəşkəs müzakirələrinin aktuallaşmasını ABŞdakı hakimiyyət dəyişikliyi ilə əlaqələndirirlər. Bildirilir ki, Trampın Ukrayna - Rusiya müharibəsi ilə paralel şəkildə Yaxın Şərqdə də atəşkəs son verəcəyi vəd etməsi yalnız "söz" olaraq qalmayıb - artıq Bayden administrasiyası özündən sonrakı hakimiyyət üçün bununla bağlı "təməl" for-

ABŞ-ın Yaxın Şərq siyasəti dəyişəcəkmi?

cumları ilə bağlı Tramp administrasiyasının mövqeyini şərh edərkən diqqəti Trampın ilk prezidentlik dövrünə fokuslayıblar - Ağ ev sahibi hələ o dövrdə İsrail-Fələstin münaqişəsinin həllində vasitəçilik etmək niyyətini ifadə etmişdi. Sonradan proses müəyyən səbəblər üzündən dayandırılmışdı.

Yaxın Şərq təmsil edən siyasi şərhçilərin isə İsrail-Fələstin müharibəsinin yekunlaşmasına, Yaxın Şərqdə tam normallaşma prosesinin davam edəcəyini inanmı azdır. Onların fikrincə, Trampın atəşkəsə nail olması ənzından müharibəni müvəqqəti də olsa dayandıracaq - bu isə hazırda region üçün ən vacib məsələdir. Prosesin davamı isə sonrakı siyasi hadisələrdən və müzakirə detallarından asılı olacaq.

malaşdırır. Hətta bəzi məqamlarda Demokratların bu amildən gələcəkdə seçki kampaniyaları zamanı istifadə etmə perspektivi də istisna olunmur. Tramp isə hələ özünün prioritetlərini rəsmi şəkildə açıqlamayıb. Hazırda müvəqqəti atəşkəsə nail olunması gələn ilin yanvarından sonra qalıcı sülh ümidini də artıra bilər.

Suriyanı nə gözləyir - ABŞ qoşunları çıxırmı?

Donald Trampın prezident seçilməsi Yaxın Şərqin ən gərgin regionlarından biri olan Suriya ilə bağlı da müəyyən suallar yaradır. Siyasi ekspertlər ABŞ qoşunlarının Suriyadan çıxarılması ehtimalını irəli sürürlər - onlar, belə bir perspektivə müsbət yanaşırlar. Vurğulanır ki, Tramp regional problemlərə region ölkələrinin müdaxiləsinə daha düzgün sayır - hələ birinci prezidentliyi dövründə Donald Tramp İŞİD ilə mübarizəyə daha çox region ölkələrinin cəlb olunmasına şərait yaratmışdı. ABŞ isə prosesə

daha çox yardımçı funksiyasından yanaşırdı. Təsədüfi deyildi ki, hələ 2018-ci ilin dekabrında Tramp ABŞ prezidenti kimi Türkiyənin PKK/YPG terror təşkilatının hədəflərinə qarşı sərhədyanı əməliyyata başlamaq qərarı fonunda 2 minə yaxın əsgərini Suriyadan dərhal çıxarmaq planlarını açıqlamışdı. 2019-cu ilin oktyabrında isə Tramp ABŞ-ın Suriyada lazım olduğundan daha çox müddət qaldığını bildirmiş, Amerika əsgərlərinin Suriyada bu qədər çox qalmasını istəmədiyini açıqlamışdı.

Yeni strateji plan...

Beləliklə, yeni dövr üçün mühüm siyasi perspektivlərdən biri də Yaxın Şərqə bağlı olacaq. Birinci mərhələdə atəşkəsin əldə edilmə imkanları genişləndirilməlidir - bu, böyükmiqyaslı eskalasiyanın qarşısını alacaq ən vacib amildir. ABŞ-ın yeni hökuməti anlayır ki, Bayden administrasiyasının İsrailə güclü hərbi dəstək nümayiş etdirməsi bölgədəki digər dövlətləri qıcıqlandırır. Artıq buna qarşı güclü etiraz dalğası yaranmaqdadır. Belə bir etiraz dalğası isə hətta bir-birinə düşmən olan ölkələri belə İsrailə qarşı birləşdirəcək. Bu isə nə ABŞ-ın, nə də İsrailin maraqlarına uyğun gəlmir. Bu mənada, Tramp administrasiyasının gələn ilin yanvarından etibarən Yaxın Şərqə bağlı yeni strateji plan işləyəcəyi də inandırıcıdır - hətta, bu planın içində yekun sülh də yer ala bilər...

P.İSMAYILOV

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544
“Azərmetbuatıyımı” ASC - 0124411991, 0124404694
“Soma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835
“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Qasid” MMC - 0124931406, 0124938343

F.Ş.Ruhid Hüseynov - 0124349301, 0505357898
“Türkistan Media Group” MMC – 050 241-48-23
“Region Press” MMC – 055 316-79-01
“Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Ümumdünya Uşaq Hüquqları Günüdür!

250 milyondan çox azyaşlı işləyir

Təəssüf ki, bəzi hallarda uşaqların vaxtından əvvəl fiziki əməyə cəlb olunması halları ilə qarşılaşıırıq. Onların sağlamlığına və gələcək inkişafına böyük zərər vuran bu vəziyyət, yəni qeyri-qanuni əməyə cəlb edilmələri bütün dünyada aktual problem olaraq qalmaqdadır.

Uşaq Hüquqları Konvensiyasına görə, uşaq əməyinin istismarı qadağan olunub. Buna baxmayaraq, dünyada elə ölkələr var ki, orada zavodlarda, fabrikalarda və fermer təsərrüfatlarında uşaq əməyindən istifadə edilir. Bu gün iqtisadiyyatı zəif olan ölkələrdə 250 milyondan çox azyaşlı uşaq işləyir.

İş yerlərinin bölünməsi

Myanmada 7 yaşına çatmış hər üç uşaqdan biri işləyir. Bu uşaqlar çox ağır işlərdə çalışırlar. Yaxın günlərə qədər uşaq əməyi hərbi sahədə də istifadə edilirdi. Uşaqlar orduda təmizlik işləri və yük daşımaqla məşğul olurdular. Bundan başqa, uşaqlardan canlı sipər kimi də istifadə olunur. Beynəlxalq təşkilatların təzyiqindən sonra Myanma uşaq əməyini yüngülləşdirməyə məcbur edilib. İndi bu ölkədə uşaqlar yalnız tikinti sahəsində çalışırlar.

Tikinti sahəsində 8 yaşlı qız uşaqları 20 kiloqramlıq sementlə dolu qabları daşımağa məcbur edirlər. Bu sahədə əsasən ailəvi çalışırlar və əmək haqları da valideynlərə verilir. İşləmək məcburiyyəti bu ölkədə azyaşlı uşaqların 40 faizini təhsil almaq imkanından məhrum edib. Əgər azyaşlı uşaqlar valideynləri tərəfindən başqa ölkəyə satılırsa, belə uşaqlar

şanslı uşaqlar sayılırlar. Çay plantasiyalarında çalışmaq uşaqlar üçün təhlükəsiz və perspektivli iş sayılır. Hindistanda uşaq əməyindən qızıl mədənlərində, kakao yığımında və paltarların tikilməsində istifadə edilir. Bu ölkədə kasıb ailələr öz uşaqlarını 5 yaşından qul kimi satırlar.

Banqladəşdə 18 yaşına qədər insanların 18 faizi günü 1 dollara yaşamağa məcburdur. Bu ölkədə 12 saat uşaq əməyinə görə 1,7 dollar pul verilir. Dünyanın lider istehsalçıları da uşaq əməyindən istifadə edirlər. Hindistanın “Monsanta” korporasiyasını və Çinin “Peqatron Group” kompaniyasını buna misal göstərmək olar.

Milyonlarla uşaq dünyanın bir çox ölkəsində xoşbəxt uşaqlığın nə olduğunu bilmir. Onlar ölkələrinin iqtisadiyyatı zəif olduğu üçün işləməyə məcburdurlar.

Azərbaycanda vəziyyət necədir?

Ölkəmizdə uşaqlar, onların yaşına, sağlamlıq vəziyyətinə, ümumtəhsil və peşə hazırlığı səviyyəsinə uyğun olan əməklə məşğul olmaq hüququna malikdirlər. Bir qayda olaraq, işə düzəlmək üçün minimum yaş həddi 15-dir. 15-18 yaşında olan şəxslərlə əmək müqaviləsinin bağlanması zamanı isə valideynlərdən (qəyyumlardan) birinin yazılı razılığı olmalıdır. Orta ümumtəhsil məktəblərinin, peşə məktəblərinin,

İlk yeri bu ölkə tutur...

Beynəlxalq təşkilatların məlumatlarına görə, dünyada uşaq əməyinin istismarına Asiya ölkələrində 153 milyon, Afrikada 80 milyon, Cənubi Amerika ölkələrində isə 17 milyona qədər azyaşlı uşaq məruz qalır. Həmin uşaqlar dözülməz şəraitdə işlədilir və bir çox hallarda onlar öz sağlamlıqlarını itirirlər. Əksər hallarda azyaşlılar hərbi konfliktlərə cəlb edirlər.

Beynəlxalq təşkilatların məlumatlarına görə, dünyada uşaq əməyinin istismarına Asiya ölkələrində 153 milyon, Afrikada 80 milyon, Cənubi Amerika ölkələrində isə 17 milyona qədər azyaşlı uşaq məruz qalır. Həmin uşaqlar dözülməz şəraitdə işlədilir və bir çox hallarda onlar öz sağlamlıqlarını itirirlər. Əksər hallarda azyaşlılar hərbi konfliktlərə cəlb edirlər.

Uşaq əməyinin istismarı hallarının 69 faizi kənd təsərrüfatı sahəsinin payına düşür. Uşaqlar bu sahədə əsasən tütün, pambıq, düyü və kakao yığımında istifadə olunurlar. Myanma uşaq əməyinin istismarına görə ilk yeri tutur.

Bundan başqa, Hindistan, Braziliya, Banqladəş, Çin, Filippin, Nepal, Somali, Şimali Koreya, Şrilanka, Əfqanıstan və Pakistan da bu siyahıya daxildir.

5 min manatadək cərimə

Azərbaycanın bu sahədə, həyata iqtisadiyyatı inkişaf etmiş ölkələrə müqayisədə öndə olsa da, təəssüf ki, zaman-zaman uşaq əməyinin istismarı faktları ilə rastlaşıırıq. Əmək Məcəlləsinə görə, 15 yaşına çatmamış şəxslərin işəgötürən tərəfindən işə qəbulu ilə əlaqədar vəzifəli şəxslərə 1000 manatdan 1500 manatadək, hüquqi şəxslərə isə 3000 manatdan 5000 manatadək inzibati cərimə tətbiq edilir. Sağlamlığa zərər vura biləcək işlərdə yetkinlik yaşına çatmamış işçilərin qəbulu isə ümumiyyətlə qadağandır. 18 yaşına çatmamış şəxslərin ezamiyyətə buraxılması, istirahət və bayram günlərində işə çıxarılması, iş müddətindən artıq işlədilməsi, gecə işlərinə və yeraltı işlərə cəlb edilməsi də,

həmin qanunla qadağandır. Qeyd edək ki, bu gün Ümumdünya Uşaq Hüquqları Günüdür. BMT Baş Məclisi 1954-cü ildə bütün ölkələrə dünya uşaqlarının qardaşlığı və həmrəyliyi günü kimi bayram edilməsini tövsiyə edib. Həmin gün bütün dünyada uşaqların firavanlığının təmin edilməsinə yönəldilmiş fəaliyyətə həsr olunub.

BMT hökumətlərə uşaqlar gününün onların hər birinin məqsəduyğun saydığı hər hansı gündə bayram edilməsini təklif edib. BMT-nin Baş Məclisi 1959-cu il noyabrın 20-də Uşaq Hüquqları Bəyannaməsini, 1989-cu ilin həmin tarixində isə Uşaq Hüquqları Konvensiyasını qəbul edib.

Yeganə BAYRAMOVA

Oktyabr ayından etibarən vəhşi quşların mövsümü köçü ilə bağlı dünyanın bir çox bölgələrində broylar təsərrüfatlarında quş qripinin aşkarlanması halları çoxalmağa başlayıb. Artıq Rusiyada və Türkiyədə də belə faktlar üzə çıxmaqdadır. Qardaş ölkənin Konya, Əskişəhər, Afyon, Bursa və digər bölgələrində quşçuluq təsərrüfatlarında quş qrip-

Azərbaycan üçün təhlükə varmı?

nə yoluxma faktları aşkarlanıb. Məlumdur ki, Azərbaycana Türkiyədən həm 1 günlük cücələr, həm də yumurta idxal olunur. Dövlət Statistika Komitəsinin açıqladığı məlumata görə, 2024-cü ilin

Türkiyədə quş qripini yayılır...

yanvar-sentyabr aylarında Türkiyədən ölkəmizə 8 milyon 856 min 1 günlük cücə, 15 milyon 383,52

min ədəd inkubasiya üçün mayalanan damazlıq yumurta gətirilib.

Bela yüksək idxal şəraitində ölkəmizdə də quş qripinin yayılması riski varmı?

Epozootik vəziyyət daim nəzarət altındadır

İnfeksiyoz xəstəliklər qeyd edib ki, Azərbaycanda epizootik vəziyyət daim nəzarət altındadır. Onun sözlərinə görə, aidiyyət qurumları region ölkələri, xüsusilə də ölkəmizə quş ət və ət məhsulları, yumurta idxal olunan ölkələrdəki

vəziyyəti daim izləyir: “Hər hansı yoluxma faktı qeydə alınan ərazilərdən idxal dərhal dayandırılır. Yalnız quş qripini deyil, heyvan və quşlar arasında kütləvi ölüm halına səbəb ola biləcək, həmçinin insan orqanizmini üçün təhlükə mənbəyi olan bütün xəstəliklərlə bağlı eyni addım atılır”.

İdman

Azərbaycanın voleybol millisi EEVZA-da iştirak üçün Polşaya yollanıb

16 yaşadək voleybolçu qızlardan ibarət Azərbaycan millisi Şərqi Avropa Voleybol Zonal Assosiasiyası (EEVZA) çempionatında iştirak etmək üçün Polşanın Debica şəhərinə yola düşüb. Bu barədə “Report”-a Azərbaycan Voleybol Federasiyasının mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

U-16 14 oyunçu ilə səfərə yollanıb: Nisə Əlizadə, Mələk Hacızadə, Aysel Nəbiyeva, Fatimə Əliyeva, Liel Vətina, Kamilla Manaxova, Çinarə Yusubova, Aylin Əlizadə, Dilarə Ağayeva, Nuray Vahablı, Zeynə Cəfəril, Mədinə Əlibəyova, Məryəm Qocayeva, Çinarə Rəhimova.

Şahin Çatmanın rəhbərlik etdiyi komanda Estoniya, Litva və Ukrayna kollektivləri ilə üz-üzə gələcək. Yığma ilk matçı noyabrın 20-də Estoniyaya qarşı keçirəcək.

Qeyd edək ki, noyabrın 20-23-də baş tutacaq yarış AVRO-2025-ə seçmə xarakter daşıyır. Reklaməntə əsasən, çempion komanda

qitə birinciliyinin final mərhələsinə vəsiqə əldə edəcək.

Elmin Alışanov: Yenidən Qızıl Avropa Liqasına qayıtmaq istəyirik

rəm ki, ən çətin rəqiblər İsveç ilə Avstriyadır. Onlar digərlərindən fərqli olaraq, yaxşı təcrübəyə sahibdirlər. Bu il Qızıl Avropa Liqasında sayılıb-seçilən komandalarla qarşılaşdıq. Təəssüf ki, uğurlu olmadıq. Yenidən bu liqaya qayıtmaq istəyirik”.

Qeyd edək ki, Azərbaycan milli-

si Gümüş Avropa Liqasında Gürcüstan, İsveç, Macarıstan, Lüksemburq, Avstriya və Farer adaları ilə eyni qrupa mübarizə aparacaq. Turnir cədvəlində ilk 2 yeri tutan komandalara finala vəsiqə qazanacaqlar. Final oyunları ev-səfər sistemi ilə keçiriləcək.

“Gümüş Avropa Liqasındakı rəqiblərimiz komandamızın səviyyəsinə uyğundur”.

Bu sözləri AZƏRTAC-a açıqlamasında kişi voleybolçulardan ibarət Azərbaycan millisinin üzvü Elmin Alışanov Gümüş Avropa Liqasındakı rəqibləri barədə danışıqdan deyib.

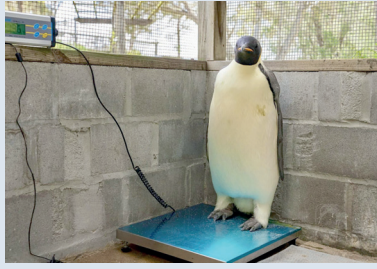
O, təkcə Farer adalarının özləri üçün yeni rəqib olduğunu bildirib: “Gürcüstan və Lüksemburq yığmaları ilə tez-tez qarşılaşıırıq. Bu komandaları daha yaxşı tanıyıırıq. Düşünü-

İqlim böhranının təsiri: Pingvin Avstraliyada

Antarktidadan 3500 kilometr uzaqda, Avstraliyanın Danimarka sahil qəsəbəsində ilk dəfə imperator pingvinini aşkar edilib. AZƏRTAC “euronews.com” saytına istinadla xəbər verir ki, bu növ pingvinlər adətən Antarktida ilə məhdudlaşdığı üçün hadisə qeyri-adi və qərbbə qarşılanıb.

“Qus” adlandırılan bu yetkin erkək pingvinin Avstraliyaya necə gəldiyi hələ məlum deyil. Tədqiqatçılar bunun qida axtarışı ilə bağlı olduğunu ehtimal edirlər. Antarktidada dəniz buzlarının rekord səviyyədə azalması da onun doğma mühitindən uzaqlaşmasına səbəb kimi göstərilə bilər.

Vaşinqton Universitetindən biologiya üzrə professor Dee Boersma, hadisəni pingvinin qida ehtiyacından irəli

gələcək “çılğın bir macərə” kimi qiymətləndirib. “Qus”un səhhəti narahatvericidir. Normal vəziyyətdə çəkisi 45 kiloqram olan pingvinin ağırlığı 23 kiloqramdır. Hazırda o, reabilitasiya altındadır və onun Antarktidaya qaytarılması yolları araşdırılır.

Bu hadisə iqlim dəyişikliyinə canlilar üzərindəki təsirlərinə diqqət çəkərək biomüxtəlifliyin qorunmasının vacibliyini bir daha vurğulayır.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası

Baş redaktor:
Alicq HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com

Ünvan: Bakı - AZ-1000. Üzviyir Hacıbəyli - 66

Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisensiya: N-B-317

Tiraj: 4809
Sifariş: 2677

“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilir və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilir.

Qəzet 1993-cü ilin
aprel ayından nəşr olunur.

Məsul nəvbətçi:
Elbrus Cəfəril